

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Vliv výše spotřebních daní na spotřebu vybraných
komodit**

**Effect of the amount of excise taxes on consumption of
selected commodities**

Tomáš Dvořák

Plzeň 2015

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš DVOŘÁK**
Osobní číslo: **K11B0291P**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Vliv výše spotřebních daní na spotřebu vybraných komodit**
Zadávací katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Zásady pro vypracování:

1. Charakterizujte spotřební daně v ČR.
2. Analyzujte vliv spotřebních daní na spotřebu vybraných komodit.
3. Zhodnoťte vliv spotřebních daní na spotřebu vybraných komodit.
4. Navrhněte další typy spotřebních daní sloužící k omezení spotřeby škodlivých výrobků.

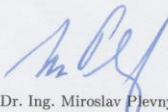

Rozsah grafických prací: **neuveden**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 60 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

- **KUBÁTOVÁ, Květa.** *Daňová teorie a politika. 5. aktualizované vydání.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-574-8
- **MARKOVÁ, Hana.** *Daňové zákony 2013. 22. vyd.* Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4643-2
- **SVÁTKOVÁ, Slavomíra.** *Spotřební a ekologické daně v České republice. 1. vydání.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-443-7
- **ŠÍROKÝ, Jan a kol.** *Daňová teorie s praktickou aplikací. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-005-8
- **VANČUROVÁ, Alena; LÁCHOVÁ, Lenka.** *Daňový systém ČR 2012. 11. aktualiz. vyd.* Praha: 1. VOX, 2012. ISBN 978-80-87480-05-2

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Zdeněk Hruška**
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **25. října 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2014**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2013

Čestné prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Vliv výše spotřebních daní na spotřebu vybraných komodit“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce

za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni dne 20. dubna 2015

.....

Podpis autora

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval panu Ing. Zdeňku Hruškovi, Ph.D. za to, že jsem mohl psát svou bakalářskou práci pod jeho odborným vedením, za ochotu a trpělivost při konzultačních hodinách, za odborné rady a veškerý čas, který mi věnoval.

Obsah:

ÚVOD	1
1 Geneze daní	3
1.1 Starověk	3
1.2 Středověk	4
1.3 Období liberalismu.....	4
1.4 Přelom 19. a 20. století	5
1.5 Období světových válek.....	5
1.6 Daně v počátku nového tisíciletí.....	6
2 Charakteristika, třídění daní a daňový systém v České republice.....	7
2.1 Charakteristika daní	7
2.2 Funkce daní.....	7
2.3 Třídění daní.....	8
2.3.1 Třídění podle dopadu.....	8
2.3.2 Třídění podle adresnosti	9
2.3.3 Třídění podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	9
2.3.4 Třídění podle druhu sazby	10
2.4 Daňový systém České republiky.....	10
2.4.1 Daňové náležitosti	12
3 Spotřební daně	16
3.1 Geneze spotřebních daní	16
3.2 Charakteristika spotřebních daní.....	16
3.3 Právní vymezení spotřebních daní	17
3.3.1 Předmět daně	19
3.3.2 Princip výběru spotřebních daní.....	19
3.3.3 Daňové sklady	20
3.3.4 Základ daně.....	20

3.3.5	Sazba daně	21
3.3.6	Plátcí spotřební daně.....	21
3.3.7	Osvobození od spotřební daně.....	22
3.3.8	Správci spotřebních daní	23
3.4	Značení vybraných komodit podléhajících spotřební dani	23
3.4.1	Tabákové nálepky.....	24
3.4.2	Značkování a barvení vybraných minerálních olejů.....	24
3.5	Mikroekonomický pohled na spotřební daně.....	25
4	Spotřební daně v Evropské unii, vybraných členských státech a v ČR.....	27
4.1.1	Harmonizace spotřebních daní v rámci Evropské unie	27
4.1.2	Komparace spotřebních daní v Evropské unii	29
4.2	Vývoj sazeb spotřebních daní pro vybrané komodity v České republice.....	33
4.2.1	Vývoj sazeb spotřební daně z cigaret	33
4.2.2	Vývoj sazeb spotřební daně z piva	34
4.2.3	Vývoj sazeb spotřební daně z motorového benzínu	35
4.3	Trendy ve spotřebě vybraných komodit v České republice.....	35
4.3.1	Trend ve spotřebě cigaret v České republice.....	35
4.3.2	Trend ve spotřebě benzínu v České republice.....	36
4.3.3	Trend ve spotřebě piva v České republice.....	37
5	Vliv výše spotřební daně na spotřebu vybraných komodit.....	38
5.1	Reprezentativní vzorek respondentů.....	38
5.2	Povědomí respondentů o výši spotřební daně z vybraných komodit.....	39
5.3	Vliv prodejní ceny piva na chování spotřebitele.....	40
5.4	Vliv snížení sazby spotřební daně z motorového benzínu na spotřebu	42
5.5	Vliv prodejní ceny cigaret na chování spotřebitele.....	45
6	Výsledky bakalářské práce	50
	Závěr	54

Seznam obrázků.....	56
Seznam tabulek.....	58
Seznam použitých zkratek.....	59
Seznam použitých zdrojů.....	60
Seznam příloh.....	63

ÚVOD

Po staletí jsou daně neodmyslitelným zdrojem příjmů veřejných rozpočtů a jsou tak součástí efektivního fungování každého státu. V České republice tvoří příjem z daní 90 % příjmů veřejných rozpočtů. V posledních letech prošly dynamickým vývojem, kdy je vyvíjena snaha o zjednodušení daňových systémů a efektivnější správu daní, aby nedocházelo k daňovým únikům. Státy, které jsou součástí Evropské unie, musí brát zřetel i na cíle tohoto společenství, mezi nimiž je mimo jiné i daňová harmonizace mezi členskými státy.

Spotřební daně se řadí mezi nejstarší daně vůbec. První zmínky o nich byly nalezeny již ve starověkém Egyptě. Staly se součástí všech vyspělých států, které si stále více uvědomují negativní důsledky spotřeby takto zatížených komodit. Smyslem těchto daní je postihnout prodej úzké skupiny zboží, jehož spotřeba má negativní vliv na lidské zdraví či životní prostředí. Spotřební daně tvoří stabilní a významný zdroj příjmů státních rozpočtů, jelikož jsou uvalovány na výrobky s nízkou elasticitou poptávky. Spotřební daně byly oficiálně zahrnuty do daňového systému České republiky v roce 1993 podle zákona č. 578/1992 Sb., o spotřebních daních, při přechodu ze socialistického daňového systému.

Téma vlivu výše spotřebních daní na spotřebu bylo vybráno z důvodu, že téma spotřebních daní je často diskutované a způsobuje rozporuplné názory jak na politické úrovni, tak mezi občany. Cílem této práce je zjistit povědomí spotřebitelů o spotřebních daních a dále analyzovat do jaké míry jsou spotřebitelé ovlivněni změnou prodejní ceny vycházející převážně z výše spotřební daně. Také bude zkoumán vývoj sazeb spotřebních daní a spotřeba vybraných statků.

První kapitola bude pojednávat o genezi daní ve světovém kontextu. Následující kapitola bude charakterizovat daně z hlediska jejich funkcí, klasifikace a identifikuje daňový systém v České republice. Od kapitoly číslo 3 se práce bude zaměřovat pouze na spotřební daně, ve které představí jejich vznik, charakteristiku a právní vymezení. Také se bude zabývat mikroekonomickým pohledem na spotřební daně. V další kapitole bude provedeno srovnání aktuálních sazeb spotřební daně pro vybrané komodity v rámci sousedních států České republiky, vývoj jejich daňových sazeb a zhodnocení statistických údajů o jejich spotřebě. Pátá kapitola bude podrobně rozebírat výsledky dotazníkového šetření na reprezentativním vzorku respondentů. Výsledky budou představeny z pohledu pohlaví,

věkových skupin a velikosti týdenní spotřeby. Závěrečná kapitola bude zhodnocovat výsledky dotazníkového šetření a jejich porovnání s trendy ve spotřebě a vývoji sazeb daně pro vybrané statky.

Při zpracování této práce bude použit rešeršní postup, kdy budou teoretické poznatky získány z monografických publikací a platné legislativy pro rok 2015 v kombinaci s elektronickými zdroji. Na tento teoretický základ budou následně aplikovány údaje získané od reprezentativního vzorku respondentů. Při zpracování bakalářské práce bude aplikována Metodika k vypracování bakalářské a diplomové práce, zpracované doc. PaedDr. Ludvikem Egerem.

1 Geneze daní

Počátky daní jsou obecně spojovány se vznikem prvních veřejných rozpočtů a s tím spojených nezávislých území, jejichž panovník potřeboval nějaký zdroj příjmů pro financování veřejných statků a válečná tažení. První daňové systémy se začaly utvářet v období starověku. Velkou překážkou pro výběr daní na počátku starověku byla absence peněz, což znamenalo výběr daní v **naturální podobě** nebo formou **nucených prací**. Základem pro výpočet byla půda, avšak neexistoval jednotný systém výběru. Daňové soustavy se vytvářely nahodile podle okolností a finančních potřeb panovníka. Od té doby prošly daně dlouhým vývojem ovlivněným např. rozdílnými pohledy na fungování státu, válkami, či hospodářským vývojem států. [4, str. 9-11]

1.1 Starověk

V období starověku byly daně pouze příležitostným zdrojem. Velkou část svých příjmů získávali panovníci z válečných kořistí a pronájmů majetků. Od současných daní se liší v mnoha směrech, např. nepravidelností výběru nebo naturální povahou. [2, str. 29-30]

V Egyptě měly daně formu pouze naturální povahy a byly stanoveny jako část výtěžku z půdy nebo jiných rukodělných výrobků. Později byla forma výběru převedena na peněžní styk, jelikož se obtížně určovala hodnota naturálních produktů. [4, str. 20]

Ve starověku měl Antický Řím vlastnické právo ke kompletnímu majetku ve válce nabytých zemích. Panovník buď přerozdělil nabytou půdu svým občanům, nebo nechával majetek původním vlastníkům a ti na oplátku museli odvádět naturální dávky. Když panovníkovi tyto výběry nestačily, zavedl tzv. **tribut**, což byla mimořádná daň, která se odváděla pro válečné účely a jejíž výše závisela na velikosti majetku. Vznik pravidelné platby tributu je spjat s výplatou žoldu pro římské vojáky. [2, str. 29-30]

Na rozdíl od předchozích dvou států ve starém Řecku měly daně dobrovolný charakter a výběr postavený na morální odpovědnosti obyvatel. Později byl také zde uplatňován tribut, který se vyvinul v pozemkovou daň. Tato daň se vybírala podle výnosů z pozemků. Dalším zdrojem příjmů v Řecku byly také poplatky např. za vlastnictví dobytka, otroka nebo za narození syna. [4, str. 25]

1.2 Středověk

V dobách středověku měly daně taktéž pouze podpůrnou roli pro rozpočet panovníka. Nejvíce se vybíraly v době válečných tažení a při obraně území. Formou toho výběru byly především tributy, případně organizované sbírky. S rozvojem států se začínají vyvíjet nové daně, které už jsou pravidelné a často mají peněžní podobu. Mezi největší příjmy tehdejších rozpočtů patří:

- **Domény** - platby panovníkům za užívání jejich pozemků (naturální povahy).
- **Regály** - platby za zapůjčení panovnických práv. Jednalo se např. o těžbu, lov, pivovarnictví.
- **Kontribuce** - z tehdejších poplatků se nejvíce podobá dnešním přímým daním. Kontribuce byly vybírány z hlavy, majetku a výnosů.
- **Akcízy** - předchůdce nepřímých daní. Vybíraly se jako daň z oběhu zboží.

Ve středověku vznikla profese tzv. **daňového pachtýře**. Pachtýř získal za úplatu panovnickou licenci, která se lišila podle počtu daní, které mohl vybírat. Systém mzdy daňového pachtýře byl, ať již úmyslně nebo ne, velice motivační, jelikož jeho mzda přímo úměrně závisela na objemu vybraných daní. Pochopitelně se snažil o co nejvyšší efektivitu a zároveň o omezení daňových nedoplatků a podvodů. Okolo 14. století začaly vznikat tzv. katastry, které byly předchůdci dnešních katastrů nemovitostí. Jejich hlavním cílem bylo shromažďovat údaje o majetku obyvatel a na základě těchto informací se určovaly majetkové daně. [2, str. 30-31]

1.3 Období liberalismu

Toto období přináší zásadní rozpor v tom, že hlavní vlastností liberalismu je minimalizovat zásahy státu do ekonomiky. Ale zároveň s tím, jak se lidstvo vyvíjí v oblastech zdravotnictví a školství, roste počet obyvatel, podnikají se koloniální výpravy, je nutné zvyšovat daňové zatížení obyvatel pro financování těchto aktivit. V této době se začaly formovat dva druhy daní: daně důchodové a daně výnosové. „*Daň výnosová se stanovovala na základě výsledků výroby a mnohdy jen podle vnějších znaků.*“ [2, str. 23] Vnějšími znaky byl např. pouhý počet oken nebo výměra pozemku. Důchodové daně se částečně podobaly současným daním. Byly stanoveny na základě povolání, platební schopnosti nebo počtu dětí.

V období liberalismu působil jeden z nejznámějších teoretických ekonomů Adam Smith. Ve své díle „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“ definuje soustavu daňových principů a pravidel, jež nazývá daňové kánony:

- *„V každém státě by měli poddaní přispívat na výdaje státu tak, aby to co nejlépe vyhovovalo jejich možnostem*
- *Daň, kterou má každý jednotlivec platit, by měla být stanovena předem a nikoliv libovolně*
- *Každá daň by se měla vybírat tehdy a takovým způsobem, kdy a jak se to poplatníkovi nejlépe hodí*
- *Každá daň by měla být promyšlena a propracována tak, aby obyvatelé platili co nejméně nad to, kolik daň skutečně do státní pokladny přináší“.* [2, str.55]

1.4 Přelom 19. a 20. století

V tomto období stát získává důležitou roli jako garant veřejných statků především v oblastech: školství, zdravotnictví a armády. Vzhledem k tomu, že tehdejší daňové příjmy nestačily pokrývat tyto náklady, bylo nutné přistoupit k zásadním reformám, jež zvýší daňový výnos, výběr daní bude spravedlivější a nebude se omezovat pouze na vnější znaky, ale na skutečný stav majetku. [4, str. 73-86]

1.5 Období světových válek

Po první světové válce potřebovaly zničené státy získat prostředky na svou obnovu a nastartování ekonomiky. Proto je toto období charakteristické růstem daňové kvóty¹, také vysokým zdaněním nejbohatších obyvatel a zatěžováním běžně nezbytných potravin spotřebními daněmi. S očekáváním druhé světové války daně dále stoupají.

Po skončení druhé světové války prudce roste daňové zatížení obyvatelstva. Toto období ovlivnil svým učením J. M. Keynes, který *„přisuzuje fiskální police dominantní postavení v hospodářských nástrojích a snaží se ji využívat pro stabilizační makroekonomické cíle. V mikroekonomické sféře Keynes navrhuje podporovat rozvoj investiční činnosti jejím daňovým zvýhodněním formou daňových slev a zrychlených odpisů.“* [2, str. 59]

---

¹ Daňová kvóta je makroekonomický ukazatel, který vyjadřuje podíl vybraných daní na HDP daného státu

1.6 Daně v počátku nového tisíciletí

Počátkem devadesátých let v České republice proběhla reforma daňového systému. Hlavními myšlenkami této reformy bylo:

- Zjednodušit celý daňový systém pro jeho snadnější fungování a kontrolu.
- Transparentnost daňové soustavy, aby mohl být predikován jejich vývoj a mohly být kalkulovány při přípravě státního rozpočtu na další období.
- Větší spravedlnost při výběru daní bez ohledu na právní subjektivitu nebo společenské postavení.
- Příprava daňového systému na integraci do evropských daňových soustav.
- Zajistit dostatečné příjmy do státního rozpočtu a moci pružně reagovat na neočekávané ekonomické změny. [2, str. 36]

Největším trendem nového století je harmonizace daní v rámci Evropské unie. Také se klade důraz na ekologické daně kvůli poškozování životního prostředí.

2 Charakteristika, třídění daní a daňový systém v České republice

2.1 Charakteristika daní

Daně jsou nepostradatelným zdrojem příjmů pro státní rozpočty. Například v tuzemsku tvoří příjem z daní 90 % příjmů veřejných rozpočtů a zbylých 10 % tvoří dary, půjčky a příjmy z pronájmů.[5] Zde definice z literatury:

„Daně představují peněžní, povinné, nenávratné platby do veřejného rozpočtu, které se vybírají na základě zákona. Daň je platba zpravidla neúčelová, neekvivalentního charakteru, pravidelně se opakující nebo nepravidelná, s přesně určenou výší sazby.“ [3]

Z definice je patrné, že dnešní daň je pouze finančního charakteru, na rozdíl od historického pojetí. Je to povinná nenávratná platba, přechází ze soukromého k veřejnému sektoru a její existence je zakotvena v zákoně. Ten ukládá povinnost při vzniku určité skutečnosti daň vyměřit, vybrat a zaplatit.

2.2 Funkce daní

Daně jako největší příjem státu slouží k **zabezpečení celospolečenských potřeb**. Jako nástroj hospodářské politiky musí daně plnit těchto pět základních funkcí:

- Fiskální
- Redistribuční
- Alokační
- Stabilizační
- Stimulační

Fiskální funkce je elementární a z historického hlediska nejstarší funkcí daní, jelikož i v historii musela daná samospráva získávat finanční prostředky od obyvatel, např. pro zajištění jejich bezpečí. Její smysl je v získávání finančních prostředků pro naplnění veřejných rozpočtů.

S touto funkcí přímo souvisí i následující funkce.

Redistribuční funkce má za cíl spravedlivější rozdělení prostředků ve společnosti. Její fungování je založeno na redistribuci prostředků od movitých jedinců k méně movitým

formou sociálních dávek. Má za cíl snižovat dopad pomyslných „rozevírajících se nůžek“ ve společnosti. K měření této problematiky se používá **Giniho koeficient**. [6 str.6]

„Alokační funkce řeší problematiku investování vládních výdajů a optimálního rozdělení mezi veřejnou a soukromou spotřebou.“ [2, str. 12] Alokační funkce daní vzniká z důvodu **selhávání tržních mechanismů**. Např. když včelař chová včely, jejich užitek se zvyšuje tím, že sadařům opilují stromy, díky čemuž se jim urodí jablka. Lze zde hovořit o přímé daňové podpoře, např. stát poskytne prostředky na investici, nebo o nepřímé daňové podpoře, kdy stát poskytne prostředky formou daňových úlev. [1, str. 19]

Prostřednictvím **stabilizační funkce** daně pomáhají snižovat např. sezónní výkyvy v ekonomice. Nebo naopak v období ekonomického blahobytu jsou daně zvýšeny a uchovány pro případy výkyvů v ekonomice jako rezerva. Stát může také ovlivňovat základní makroekonomické agregáty, některé daně působí jako přirozené stabilizátory. [1, str. 19]

Stimulační funkce ovlivňuje chování ekonomických subjektů, např. u daní spotřebních a ekologických zvýšením pořizovací ceny vybraných komodit, které mohou svým užíváním způsobovat škody. Tato funkce působí na snižování spotřeby, náhradu za substituty, nebo vyloučení ze spotřeby.

2.3 Třídění daní

Daně se člení mnoha způsoby, např. i podle toho, jak splňují své funkce, které jsou charakterizovány výše, proto v této kapitole uvedu pouze základní členění.

Za základní rozdělení se považuje rozdělení podle vazby k důchodu poplatníka: na daně přímé a nepřímé.

2.3.1 Třídění podle dopadu

„Daně přímé platí poplatník na úkor svého důchodu a předpokládá se, že je nemůže přenést na jiné subjekty.“ [1, str. 17]

Přímé daně jsou **adresné**, tudíž se vztahují na konkrétního poplatníka, který se jim nemůže vyhnout, nebo je přenést na jiné subjekty. Výše daně je odvislá od majetkové či důchodové situace osoby, která daň odvádí. [3, str. 49]

Přímé daně se dále člení na majetkové a důchodové daně. **Majetkové** daně jsou uvaleny na movitý i nemovitý majetek, a to jak na jeho vlastnictví, tak nabytí. Jsou charakteristické svou nízkou efektivitou. Daně **důchodové** jsou upraveny zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a postihují mzdu, rentu, zisk, či úrok poplatníka.

Nepřímé daně jsou placeny poplatníky v cenách zboží, služeb, převodů a pronájmů. Žádným způsobem nerozlišují příjmovou skupinu poplatníka, jelikož jsou pro všechny příjmové skupiny stejně vysoké. Zde je uvedena definice, která vystihuje vlastnosti nepřímých daní: [3, str. 49]

„U daní nepřímých se předpokládá, že je subjekt, který daň odvádí, neplatí z vlastního důchodu, ale že je přenáší na jiný subjekt. Daň je přenesena prostřednictvím zvýšení ceny.“ [1, str. 17]

Nepřímé daně se dále člení na **univerzální** a **selektivní**. Univerzální daně např. DPH se vztahují na veškeré statky a služby bez rozdílu. Naopak selektivní daně jsou uvalovány na specifické druhy komodit, u kterých chce stát tímto opatřením snížit jejich spotřebu, případně získat prostředky na odstranění nebo zmírnění následků po spotřebě těchto komodit, např. daň z piva, daň z minerálních olejů.

2.3.2 Třídění podle adresnosti

Při třídění daní podle adresnosti rozlišujeme dva druhy:

- **Osobní** - spočívá v tom, že daň má vazbu na určitého poplatníka tím, že bere v potaz poplatníkovu platební schopnost.
- **In rem** – (z latinského in rem = na věc) tento druh daní nebere ohled na platební schopnost poplatníka. Spadají sem především daně ze spotřeby, majetkové, nebo důchodové.[1, str. 22]

2.3.3 Třídění podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Mezi další důležité členění daní patří členění podle **Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj** (OECD), která sdružuje ekonomicky nejvyspělejší státy na světě. Toto členění se používá pro mezinárodní porovnávání makroekonomických ukazatelů, např. úrovně daňové zátěže v dané zemi. Zvláštnost tohoto členění je, že řadí příspěvky na sociální zabezpečení mezi daně.

1000 - Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů

2000 - Příspěvky na sociální zabezpečení

3000 - Daně z mezd a pracovních sil

4000 - Daně majetkové

5000 - Daně ze zboží a služeb

6000 - Ostatní daně[7]

2.3.4 Třídění podle druhu sazby

Toto třídění rozlišuje daně podle toho, jak se výše daně vztahuje k daňovému základu. Zde existují 3 členění:

- **Daně stanovené bez vztahu k základu** – „je daň stanovená paušálně a z hlavy.“ [3, str. 22] Tyto daně dnes už téměř neexistují, avšak vyskytovaly se v historii, kdy se platila tarifní daň za hlavy, bez ohledu na poplatníkovu movitost (viz. kapitola 1.2)
- **Daně specifické** – „jsou stanovené podle množství jednotek daňového základu nebo množství jednotek užitečné vlastnosti v daňovém základu.“ [3, str. 22] Výpočet daně podle množství jednotek lze spatřit u daní spotřebních, a to konkrétně u daně z tabákových výrobků, kde se platí pevná sazba daně za každý kus cigarety.

Daňovou sazbu podle užitečné vlastnosti v daňovém základu je možné nalézt taktéž u spotřebních daní, např. u daně z lihu, kde je sazba stanovena podle množství obsaženého lihu v nápoji.

- **Daně hodnotové** (z latinského „ad valorem“ = k hodnotě) – „se určují podle ceny zdaňovaného základu.“ [3, str. 22] V současnosti se jedná např. o stanovení výše DPH a všech daní důchodových, které se vypočítávají procentuální sazbou z hodnoty daňového základu.

2.4 Daňový systém České republiky

Daňový systém České republiky tvoří **soubor daňových zákonů**. Tyto zákony vymezují veškerá pravidla, výběr, správu a kontrolu daní na našem území. Daňové zákony platné v České republice jsou tyto:

- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
- Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu

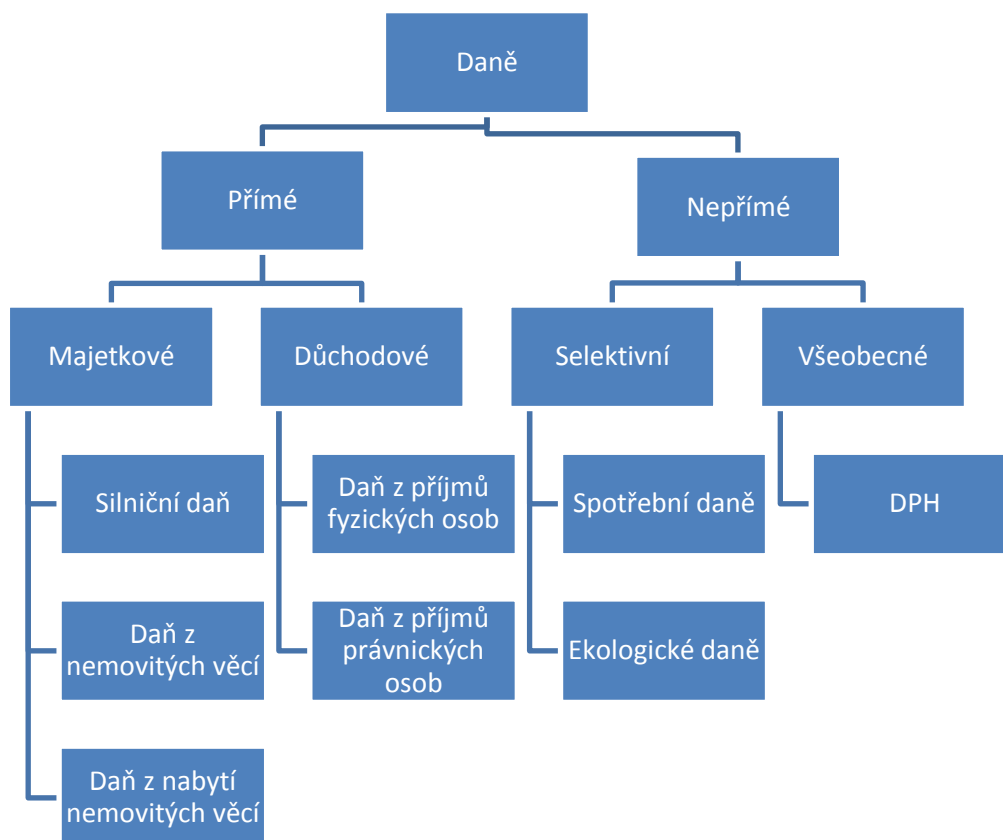
- Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí
- Zákon č. 16/1992 Sb., o dani silniční
- Zákon č. 235/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty
- Zákon č. 353/2004 Sb., o spotřebních daních
- Zákon č. 340/1992 Sb., zákonné opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí

Pod pojmem **daňový systém** se rozumí jednotlivé druhy daní a dále organizace vytvořené za účelem výběru, kontroly a správy. Také sem patří i souhrn nástrojů, metod a pracovních postupů, které tyto organizace využívají při své činnosti. Daňový systém ČR se vzhledem k současnému trendu harmonizace daní v Evropské unii stále více přibližuje systému nejvyspělejších evropských států. Kvalitní a propracovaný daňový systém by měl splňovat tato pravidla:

- Zajištění dostačujícího daňového výnosu
- Daňová rovnost
- Efektivita výběru daní
- Preciznost zákonů
- Jednoduchost a zřetelnost
- Transparentnost
- Přizpůsobivost [10, str. 46]

Oproti tomu **daňová soustava** je podle Hejdukové a Pavlásky v publikaci „*Veřejné finance a daně v České republice*“ soubor platných právních předpisů upravující jednotlivé daně, které jsou příjmem veřejných rozpočtů. Zjednodušeně lze říci, že je to souhrn všech daní, které se na daném území vybírají. Pro ilustraci je uveden diagram daňové soustavy ČR.

Obrázek č. 1: Diagram daňové soustavy České republiky (Zdroj: vlastní zpracování [3, str. 58])

2.4.1 Daňové náležitosti

Daňové náležitosti jsou konstrukčními prvky daně, díky kterým vzniká právní vztah. Berou ohled na to, jak daně působí na ekonomické subjekty a domácnosti, kdy a od koho se vyberou a co je jejich předmětem. Mohou také zvýhodňovat, nebo znevýhodňovat daně pro jednotlivé sociální skupiny.

Čtyři základní daňové náležitosti jsou:

- Daňový subjekt
- Předmět daně
- Daňový základ
- Sazba daně

Vyjma těchto čtyř základní náležitostí se v literatuře uvádějí i doplňkové daňové náležitosti, jako např. zdaňovací období nebo slevy na dani. [10, str. 13]

Daňový subjekt

Daňový subjekt je podle daňových zákonů osoba, která má daň zaplatit, nebo osoba, kterou stát pověřuje výběrem daně. Subjekt daně se může rozdělit na poplatníka a plátce daně. *Poplatníkem je právnická nebo fyzická osoba, která je ze zákona povinna hradit svým jménem svoji daňovou povinnost ze svého předmětu zdanění.* [3, str. 53] Je to ten, kdo má daň sám platit a odvádět. Jsou to právě jeho zdroje, které jsou prostřednictvím daně snižovány. Avšak nemusí tomu tak být vždy. Vančurová ve své publikaci „*Daňový systém ČR*“ uvádí příklad, kdy poplatník daně z nemovitosti zahrne daň do ceny nájemného, a tím přenesse daňové břemeno na nájemce. [10, str. 14]

„Plátcem je právnická nebo fyzická osoba, která je povinna příslušnou daň vypočítat, vybrat, srazit a odvést do příslušného veřejného rozpočtu prostřednictvím správce daně“. [3, str. 53] Jako příklad lze uvést zaměstnavatele, který od svého zaměstnance (poplatníka) vybere zálohu na daň z příjmů fyzických osob a sám ji odvede do veřejného rozpočtu. [10, str. 14]

Předmět daně

Předmětem daně je **ekonomická skutečnost**, jako např. příjem důchodu, převod majetku, nákup zboží a služeb (daňové zákony mají zpravidla předmět daně už ve svém názvu, např. Zákon o daních z příjmů). Předmět daně je jasně vymezen v zákoně včetně typů předmětů, na které se daňová povinnost nevztahuje. [3, str. 53]

Daňový základ

Daňový základ je upravený předmět daně podle zákonem daných pravidel, převedený na měrnou jednotku určenou taktéž v zákoně (např. Kč, kusy, hektolitry, m²).

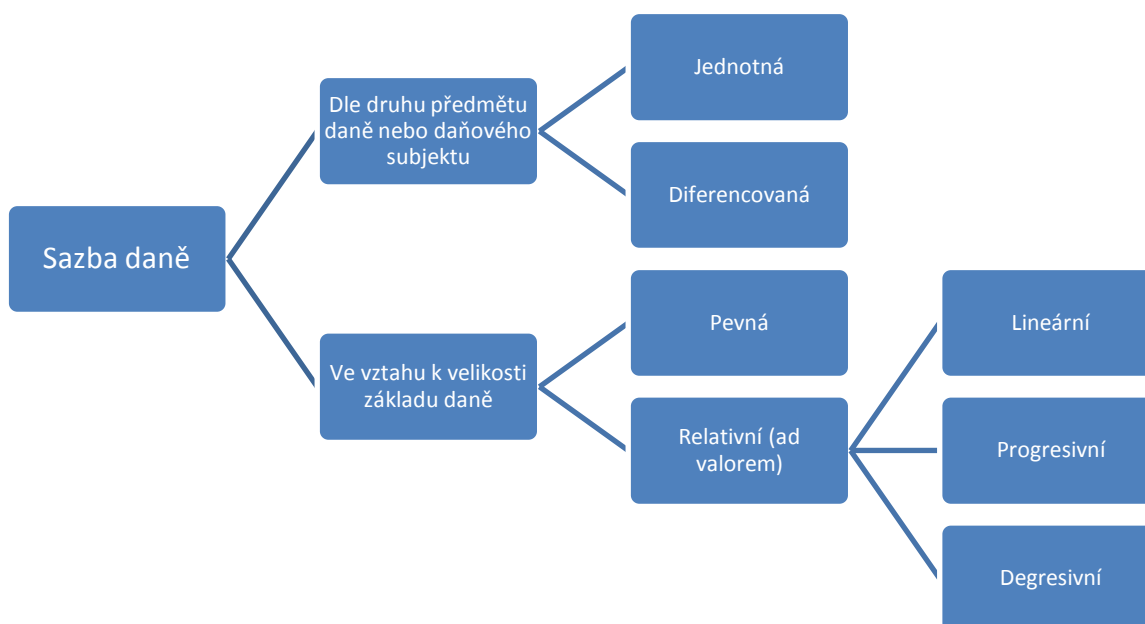
Pro účely výpočtu daně je potřeba rozlišit, zda se jedná o stavovou, nebo tokovou veličinu. Pro stavové veličiny se používá jejich hodnota ke stanovenému okamžiku. U tokových veličin se používá suma za stanovené období (zdaňovací období). Typickým příkladem je daň z příjmů, kdy se v daňovém priznání uvádí součet příjmů za předchozí kalendářní rok.

Takto stanovený základ daně se může ještě upravovat o nezdanitelné části základu daně a odečitatelné položky. Po těchto úpravách se základ nazývá jako **upravený základ daně**. [3, str. 54]

Sazba daně

Sazba daně slouží pro výpočet daně ze základu daně. Určuje, jakou část každé měrné jednotky základu poplatník zaplatí. Často bývá stanovena procentem nebo pevnou částkou.

Obrázek č. 2: Druhy daňových sazeb v České republice (Zdroj: vlastní zpracování [10, str. 23])

Jednotná sazba daně představuje stejnou sazbu pro všechny typy a druhy předmětu daně, bez ohledu na jejich vlastnosti, kvalitu, atd. Naopak **diferencovaná sazba** daně rozlišuje předměty daně podle specifických, zákonem stanovených kritérií.² [10, str. 24]

Relativní sazba daně je užívána tam, kde má základ daně hodnotový charakter. Relativní sazba se dále dělí na tři druhy a to: Lineární, progresivní a degresivní. **Lineární sazba** je taková sazba, kdy daň roste přímo úměrně s růstem daňového základu. To znamená, že je sazba (nejčastěji stanovena procentem ze základu daně) stále stejná bez ohledu na velikost základu. Oproti tomu **progresivní sazba** daně zvyšuje daň s růstem základu nepřímo úměrně. Smyslem této sazby je, že majetnější poplatník je schopen snadněji snášet vyšší daňové zatížení a nepřinese mu takovou újmu jako méně majetnému. Může být tvořena

² Silniční daň rozlišuje vozidla podle zdvihového objemu válců. U DPH spadá do nižší sazby zboží nutné potřeby, např. potraviny a léky.

výpočtovým algoritmem, nebo v podobě tzv. pásmové sazby, kdy se základ daně rozdělí do definovaných intervalů a pro každý interval existuje samostatná sazba. **Degresivní sazba** představuje přesný opak sazby progresivní (vypočtená daň se snižuje více než základ daně). **Pevná sazba** se používá tam, kde je obtížné nebo není možné vyjádřit základ v peněžních jednotkách. Tudíž je sazba stanovena peněžní částkou za každou fyzikální jednotku, např. 1 ks cigarety, 1 m². [10, str. 24]

Doplňkové náležitosti daní

Neméně důležitým konstrukčním prvkem daní jsou náležitosti doplňkové, jako např. **správce daně**. Ten má na starosti výběr, správu a kontrolu daní na daném území (např. finanční úřad). S tím souvisí další náležitost - **rozpočtové určení daně**, které stanovuje konkrétní rozpočet, kde bude daň využita. Poplatník při výpočtu daňového základu upraví tento základ o **odpočitatelné a připočitatelné položky** (důchodové pojištění), také si může od daně odečíst **slevu na dani** a snížit tak svou daňovou povinnost v zákonem vymezených případech (sleva na poplatníka, na studenta). Pro přiznání daňových skutečností poplatníka správci daně slouží **daňové přiznání**, ve kterém se uvedou všechny požadované skutečnosti potřebné pro výpočet daně. Toto přiznání se odevzdává správci daně za každé **zdaňovací období**, tedy časový úsek, ze kterého se daň vypočítává. Daně mají pevně stanovenou lhůtu tzv. **splatnost daně**, do které se musí odvést na účet správce daně. V průběhu zdaňovacího období platí subjekt **zálohy na daň**. Zálohy je subjekt povinen odvádět před výpočtem celkové daňové povinnosti na konci období, samozřejmě jsou tyto zálohy od celkové daňové povinnosti odečteny. [3, str. 55]

3 Spotřební daně

3.1 Geneze spotřebních daní

Spotřební daně patří k **nejstarším** daním vůbec. Mezi první případy zdanění určité komodity patří například daň z oleje ve starověkém **Egyptě**. [12] Jejich původní záměr byl postihovat zisky obchodníků, např. formou daně při vjezdu na určité území nebo při obchodování na tržištích. S rozvojem peněz se přecházelo z naturální formy výběru na peněžní. Tyto daně se rozvíjely dvěma směry. [1, str. 215]

Prvním byly **akcízy**, které se vybíraly jako **daně z obratu**. Byly vypočteny jako procentuální část tržeb obchodníka. Vzhledem k častým převodům vlastnických práv v tehdejší době musely být sazby relativně nízké. [1, str. 215]

Druhým byly **akcízy**, které postihovaly **vybrané druhy zboží**, z těchto akcízů se vyvinuly dnešní spotřební daně. Předměty zdanění akcízů se často střídaly, trendem však bylo vylučovat zboží běžné potřeby. V českých zemích např. posudné z piva a dávky z vína. [1, str. 215]

Již od středověku lze mluvit o nepřímých daních, které byly uvaleny na spotřebu určitého zboží a projevovaly se zvýšením jeho pořizovací ceny. Pozdějším trendem bylo vylučovat z těchto daní zboží nutné potřeby a zaměřit se pouze na zboží, u něhož bylo cílem snížit spotřebu, jako např. pivo, víno, nebo během hospodářské krize droždí a cukr. [1, str.215]

V České republice byly spotřební daně oficiálně zahrnuty do daňového systému v roce **1993** při velké daňové reformě po přechodu ze socialistického daňového systému. Tato reforma byla přizpůsobena nově vznikajícímu tržnímu prostředí a daňový systém České republiky se začal podobat systémům vyspělých evropských států. [11, str. 215; 13, str. 16]

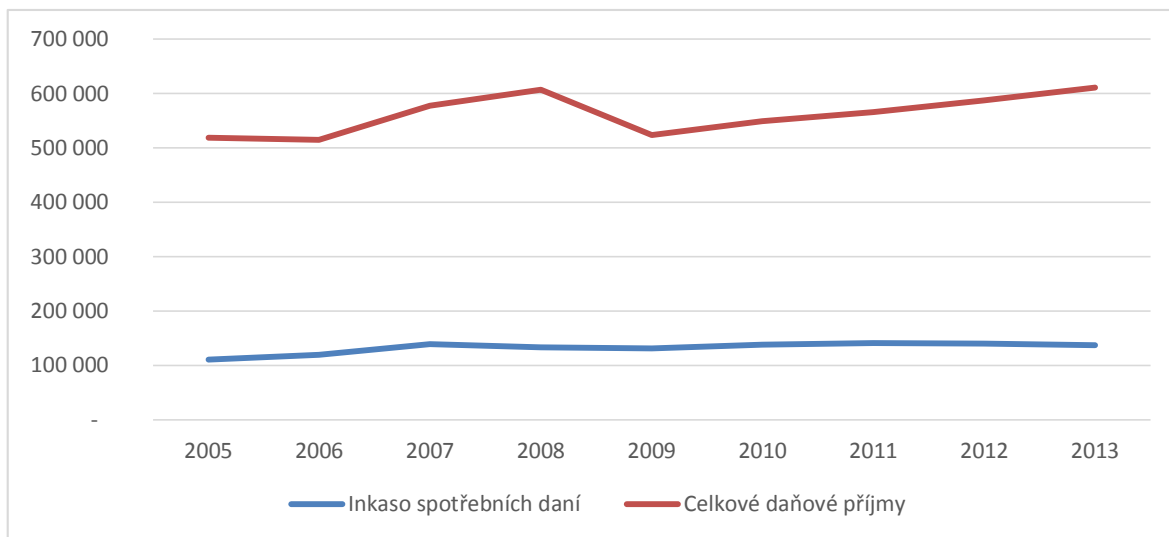
3.2 Charakteristika spotřebních daní

Smyslem spotřebních daní je prodej úzké skupiny zboží s poměrně vysokým daňovým zatížením. Hlavním důvodem je příjem pro státní rozpočet. Tento příjem se dá považovat za velice stabilní a dobře predikovatelný. Mezi takto zatížené zboží patří zejména to, jehož spotřeba působí negativně na zdravotní stav obyvatel nebo na životní prostředí. Současným trendem je, jako u všech ostatních daní, harmonizace v rámci Evropské unie. [10 str. 251]

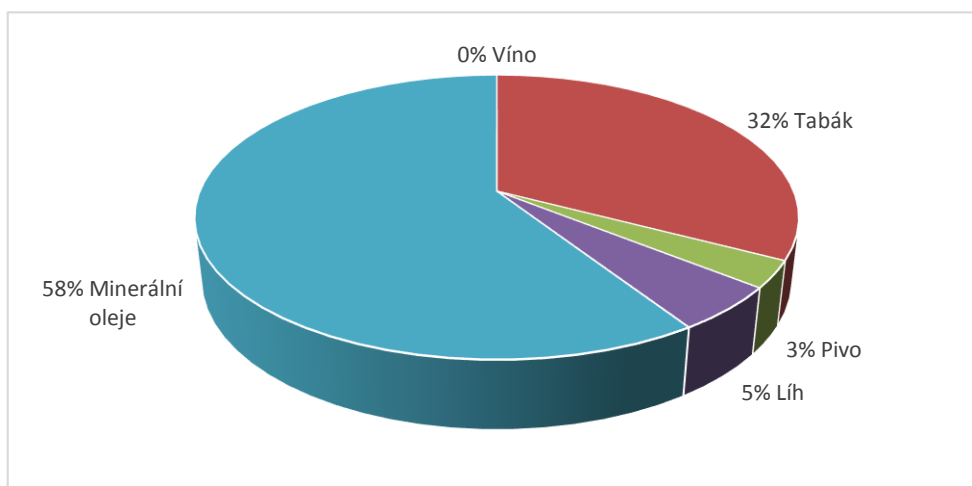

Spotřební daně patří k **nejvýznamnějším příjmovým položkám státu** hned po příjmech ze sociálního pojištění a DPH. Obrázek č. 3 zobrazuje porovnání vývoje celkového daňového výnosu v ČR a výnosu ze spotřebních daní.

Obrázek č. 3: Porovnání příjmů ze spotřebních daní s celkovými daňovými příjmy v letech 2005 – 2013 v České republice (Zdroj: vlastní zpracování [5])

Obrázek č. 4: Podíl výnosu jednotlivých spotřebních daní v České republice za rok 2013 (Zdroj: vlastní zpracování [5])

3.3 Právní vymezení spotřebních daní

Spotřební daně definoval v České republice **zákon č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních** ze dne 17. prosince 1992. Tento zákon byl celkem patnáctkrát novelizován pro zamezení daňových úniků, v jejichž důsledku stát přicházel o velké finanční prostředky. S platností od 1. 1. 2004 přišel **nový zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních** ze dne 26. září

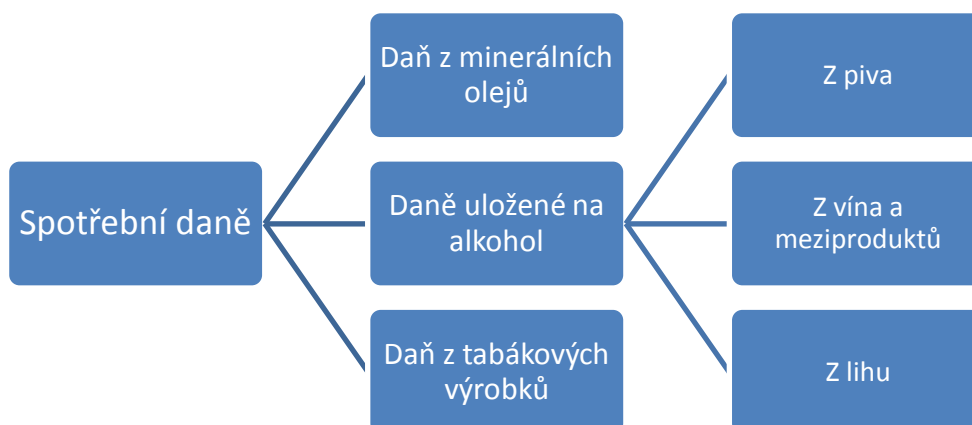
2003, zavedený především z důvodu vstupu České republiky do Evropské unie a s tím související harmonizací. Tento zákon obsahuje:

- Obecná ustanovení
- Ustanovení pro
  - Daň z minerálních olejů
  - Daň z lihu
  - Daň z paliv
  - Daň z piva
  - Daň z vína a meziproductů
  - Daň z tabákových výrobků
- Omezení prodeje lihovin a tabákových výrobků
- Značkování a barvení vybraných minerálních olejů
- Správní delikty
- Ustanovení společná, přechodná, zrušovací a závěrečná [9]

Ze struktury nového zákona je jasně patrná výhoda, která spočívá v tom, že společná ustanovení jsou pro všechny daně stejná a nemusí se opakovat, což usnadňuje jeho studium i následnou aplikaci.

Diagram zobrazuje rozdělení spotřebních daní v České republice.

Obrázek č. 5: Rozdělení spotřebních daní v České republice (Zdroj: vlastní zpracování [10, str. 251])

3.3.1 Předmět daně

Předmět spotřebních daní lze stanovit dle několika hledisek. Jako první je druhové hledisko, v jehož rámci předmět rozlišujeme podle druhu výrobku. Zákon o spotřebních daních rozlišuje **pět skupin výrobků**, a to:

- Líh
- Pivo
- Vino a meziprodukty
- Tabákové výrobky
- Minerální oleje

Dále se předmět stanovuje z **geografického** pohledu:

- Výrobky, které byly na daňovém území Společenství vyrobeny.
- Výrobky, které byly na daňové území Společenství dovezeny ze třetích zemí.

Třetím hlediskem je **konstrukční nástroj daně**, který bude na výrobek aplikován. Zde se rozlišují:

- Spotřební daní zdaňované
- Od spotřební daně osvobozené

Je důležité zohledňovat všechna kritéria. Nemusí se jednat o předmět daně, i když budou platit první dvě, konstrukční nástroj může výrobek od daně osvobodit. Pro znázornění je použit příklad z publikace „*Spotřební a ekologické daně v České republice*“ od Slavomíry Svátkové. *„Když bude motorová nafta použita jako pohonná hmota v nádrži osobního automobilu, bude předmětem zdanění, pokud ale bude použita v nádrži nákladní lodi převážející uhlí po Labi z tuzemska do Německa, bude od daně osvobozena.“*

3.3.2 Princip výběru spotřebních daní

Pro účely výběru spotřebních daní rozlišuje Svátková v knize *Spotřební a ekologické daně v České republice* dva okruhy. První, tzv. bezdaňový a druhý, tzv. spotřební okruh. V prvním okruhu se výrobky pohybují v tzv. **režimu podmíněného osvobození** od spotřební daně. V tomto režimu mohou výrobky přecházet do vlastnictví pouze tří osob, a to: provozovatelům daňových skladů, oprávněným příjemcům a daňovým zástupcům provozovatelů daňových skladů na území členského státu Evropské unie. Aby výrobek přešel z bezdaňového do spotřebního okruhu a mohl být spotřebován (tzv. uvedení

výrobku do volného oběhu), musí zpravidla projít zdaněním, pokud není osvobozen. (Např. líh určený ke konzumaci je zdaněn, ale naopak líh obsažený v drogistických výrobcích je osvobozen.) Poté, co je výrobek uveden do volného oběhu, už nedochází k žádným daňovým efektům. Výrobek se dostane logistickým řetězcem ke konečnému spotřebiteli, který zaplatí daň v pořizovací ceně výrobku. Pokud výrobky přebírá oprávněný příjemce a daňový zástupce provozovatele daňového skladu na území jiného členského státu Evropské unie, přebírá je v režimu podmíněného osvobození a musí ihned po jejich přijetí převést do volného daňového oběhu. [11,16]

U spotřebních daní je možné (v situacích přesně specifikovaných zákonem) daný výrobek převést ze spotřebního okruhu zpět do bezdaňového a spolu s tím vrátit i již přiznanou a zaplacenou spotřební daň.

3.3.3 Daňové sklady

Daňovým skladem je podle § 3 písmena g) zákona o spotřebních daních, „*prostorově ohraničené místo na daňovém území České republiky, ve kterém provozovatel daňového skladu za podmínek stanovených zákonem o spotřebních daních vybrané výrobky vyrábí, zpracovává, skladuje, přijímá nebo odesílá, pokud tento zákon nestanoví jinak (§ 59, 78, 89 a 99), přičemž hranice takového místa nesmí být přerušeny s výjimkou případu, kdy tímto místem prochází veřejná komunikace; správce daně může stanovit, že určité objekty a plochy tohoto místa nejsou jeho součástí.*“

Ze zákona vyplývá, že vybrané výrobky musí být vyráběny výhradně v daňové skladu. Až na výjimky, které zákon přesněji definuje, se jedná např. o výrobu pěstitelské pálenice nebo tichého vína.

Nad daňovými sklady vykonává dohled správce daně (Celní správa České republiky), tento dohled se např. pro líh zpřísnil po metanolové kauze v roce 2012, kdy od 3. března roku 2014 musí výrobci i dovozci alkoholu mít instalované kamery v místech stáčení lihu a vybraných prostorách daňových skladů a tyto kamery jsou pod neustálým dohledem celní správy. [14]

3.3.4 Základ daně

Základ daně může být buď specifický, nebo hodnotový. **Specifický základ** daně reaguje na fyzikální množství výrobku (množství, hmotnost, objem). Např. základ daně pro krabičku

cigaret se stanovuje na základě počtu kusů cigaret obsažených v této krabici. Nebo u motorového benzínu, nafty, lehkého topného oleje a petroleje je základem daně množství těchto minerálních olejů vyjádřených v 1000 l při teplotě 15 °C. [11, str. 245; 9, §45]

Pro **hodnotový základ** je východiskem cena daného výrobku pro konečného spotřebitele v korunách. Takto stanovený základ má nevýhodu v tom, že méně kvalitní výrobek má nižší cenu, ale např. velkou hmotnost. Pro eliminaci této nevýhody se využívá kombinovaný základ daně, který kombinuje výhody obou druhů a snaží se eliminovat nevýhody. V České republice je kombinovaný základ daně použit u cigarety, kde specifickou část základu daně tvoří cena pro konečného spotřebitele za jednotkové balení určeného k přímé spotřebě. Hodnotovou část tvoří množství obsažené v jednotkovém balení vyjádřené v kusech. [11, str. 245; 9, § 102, § 103]

3.3.5 Sazba daně

Podle toho, zda se jedná o specifický nebo hodnotový základ je použita buď **pevná** sazba daně (vyjádřená v korunách za každou fyzikální jednotku), nebo **relativní** sazba daně (vyjádřená jako procento ze základu). Výnos z výrobků, u kterých je pevně stanovená sazba daně, reaguje přímo úměrně na růst a pokles poptávky. I přes tuto specifickou vlastnost patří příjem ze spotřebních daní ke stabilním. To je způsobeno nepřítelí pružnou poptávkou po takto zdaňovaných výrobcích a neexistencí plnohodnotných substitutů, které nejsou zdaňovány spotřební daní. [9]

3.3.6 Plátcí spotřební daně

Dle zákona 353/2003 Sb., zákona o spotřebních daních je plátcem spotřební daně definován takto: *„Plátcem je právnická nebo fyzická osoba, která je provozovatelem daňového skladu, oprávněným příjemcem, oprávněným odesílatelem nebo výrobcem, již vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit v souvislosti s uvedením vybraných výrobků do volného daňového oběhu, nebo v souvislosti se ztrátou nebo znehodnocením vybraných výrobků dopravovaných v režimu podmíněného osvobození od daně.“*

Takto zákonem definovaný plátcem se musí prostřednictvím registrační přihlášky registrovat u příslušného správce daně pro každou spotřební daň samostatně. Plátcem daně se nestává osoba, která vybrané výrobky vyráběla pro svou osobní spotřebu. Za osobní spotřebu se považuje například 110 l piva nebo 800 ks cigaret. Dále se plátcem nestává ani fyzická

osoba, která vyráběla pouze tiché víno a jeho výroba nepřesáhla 2 000 l za kalendářní rok. [9]

Rozlišují se dvě skupiny plátců spotřební daně. První skupinou jsou **plátcí s povinností registrace**. Mezi tyto plátce patří:

- Vlastníci daňových skladů
- Oprávnění příjemci
- Producenti zákonem stanovených výrobků, kteří nejsou vlastníky daňového skladu
- Daňoví zástupci vlastníků daňových skladů z ostatních členských zemí Evropské unie [9]

Výše uvedené osoby tvoří základní skupinu plátců. Osoba se nestane plátcem ihned při svém vzniku, ale až při první povinnosti spotřební daň přiznat a uhradit. Nejčastěji z důvodu vpuštění výrobku do volného daňového oběhu. [11]

Druhou skupinou jsou **plátcí bez povinnosti registrace**. Tato skupina svým počtem i objemem odvedených daní tvoří jen malou část z celku. Může to být např. osoba, která užila osvobozený výrobek pro jiný účel, než pro který je osvobozen, nebo osoba, která nedodržela režim podmíněného osvobození výrobků kromě zákonem stanovených výjimek.[11]

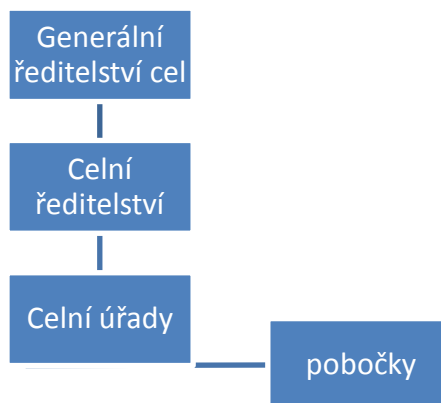
3.3.7 Osvobození od spotřební daně

Existují dva druhy osvobození od spotřební daně. Prvním z nich je **osvobození dočasné**, to se vztahuje na výrobky, které se nachází v daňovém skladu, nebo na cestě při transportu mezi daňovými sklady (viz. kapitola 4.5) Druhým osvobozením je **osvobození trvalé**. Všeobecně lze říci, že toto osvobození se nejčastěji vztahuje na nezbytné výrobní vzorky, vzorky odebrané celním úřadem a technické ztráty, avšak každá daň má svá specifická osvobození. Např. u daně z lihu osvobození vylučuje ze zdanění líh, který vstupuje jako surovina do produktů, jejichž užití nemá negativní následky. Jedná se o líh obsažený v potravinách, léčivech, nebo líh znehodnocený pro konzumaci. Stejně je tomu i u daně z piva, kde je pivo osvobozeno pro výrobu léčiv, octa, čokolády, nebo jako surovina pro výrobu nápojů. Všechna popsaná osvobození platí za dodržení množstevních a ostatních zákonných podmínek. [9]

3.3.8 Správci spotřebních daní

Správce spotřebních daní v České republice jsou orgány celní správy. Jejich hierarchie je následující:

Obrázek č. 6: Hierarchie orgánů celní správy v České republice (Zdroj: vlastní zpracování [11, str. 202])

Osoby mající povinnost platit spotřební daň, nebo s ní jinak spojené, přijdou nejčastěji do styku s místně příslušným **celním úřadem**.³ Aktuálně je na našem území celkem 54 celních úřadů. Na celním úřadu podává plátce daňové přiznání a vypočtenou daň zde i odvádí. **Celní ředitelství** má nadřízenou funkci nad celními úřady, z tohoto titulu slouží jako odvolací orgán proti rozhodnutím celních úřadů a vykonává dohled nad jejich činností. Dále rozhoduje např. o vydání povolení pro provoz daňového skladu. **Generální ředitelství cel** se nezabývá samotnou správou spotřebních daní, ale zabývá se např. přezkumem rozhodnutí podřízených orgánů v rámci opravných řízení. Dále také sběrem, analýzou a porovnáním statistických údajů v rámci Evropské unie. [11,16]

3.4 Značení vybraných komodit podléhajících spotřební dani

Zatížení vybraných komodit spotřební dani je vzhledem k jejich koncové ceně relativně vysoké, tyto komodity se stávají často předmětem daňových úniků. Pro ilustraci – jedna nákladní cisterna o průměrném objemu 43 000⁴ litrů převážející motorový benzín může způsobit daňový únik na spotřební dani přesahující půl milionu korun. Především v 90. letech se často zaměňovaly **lehké topné oleje** za pohonné hmoty z důvodu jejich nižší

³ Místní příslušnost je odvislá od sídla právnické osoby, nebo od místa trvalého pobytu osoby fyzické.

⁴ *Letecká paliva: Cisterny* [online]. 2010 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.leteckapaliva.cz/cisterny/>

sazby, jak spotřební daně, tak i DPH. Pro zamezení daňovým únikům a pro zefektivnění kontroly a výběru spotřebních daní bylo zavedeno **značení vybraných komodit** a také sjednocení sazby u motorové nafty a lehkého topného oleje. Toto značení probíhá formou **nálepek, kolků, barvením a značkováním**. Pro účely této práce je zde uvedeno značení pouze vybraných komodit. [11, str. 221]

3.4.1 Tabákové nálepky

Poprvé v České republice byly použity tabákové nálepky na cigarety, a to v roce 1994. V prvních letech měly tabákové nálepky jen **evidenční funkci**, jelikož odběratel nemusel při jejich nákupu od celního orgánu spotřební daň uhradit. Později, konkrétně v roce 1996 došlo k zavedení **kontrolní funkce** těchto nálepek, což znamená, že odběr nálepek je přímo spojen se zaplacením spotřební daně. [11, str. 223]

Tabáková nálepka je **ceninou** a dnes musí být značeny cigarety, doutníky, cigarillos a tabák. Z tohoto označení je jasně patrné, že z výrobku byla odvedena spotřební daň. Výrobcem nálepek je Státní tiskárna cenin a distributorem výhradně Celní úřad Kolín. Nálepky u cigaret obsahují ochranné prvky, počet kusů v jednotkovém balení, prodejní cenu a sazbu daně zobrazenou písmenem abecedy. Jelikož prodejní cena uvedená na nálepce přímo souvisí s výší spotřební daně, je až na zákonem stanovené výjimky zakázáno prodávat tabákové výrobky za jinou cenu. Nejčastější výjimkou je prodej cigaret obchodníkům a distributorům, kteří cigarety dále prodávají a neslouží k jejich osobní spotřebě. [11, str. 224]

3.4.2 Značkování a barvení vybraných minerálních olejů

Značkování a barvení určitých minerálních olejů je **speciálním značením těchto olejů**. Je specifické v tom, že na rozdíl od značení ostatních výrobků podléhajících spotřební dani, toto značení běžný spotřebitel nevidí a je vnímáno pouze odborníky. Toto značení mohou provádět pouze osoby mající povolení od celního ředitelství. Značení probíhá výhradně v celním skladu a takto označené oleje slouží pouze ke spotřebě na území České republiky. K barvení minerálních olejů se používá červené barvivo v přesně definovaném poměru spolu se značkovací látkou. Platí, že se běžný spotřebitel neseťká s obarveným a označovaným palivem na čerpací stanici, značí se pouze paliva pro výrobu tepla a paliva určená pro vodní přepravu, která jsou od spotřební daně osvobozena. Značkování se používá především na těžké topné oleje, plynové oleje, mazací oleje atd. Značkuje se

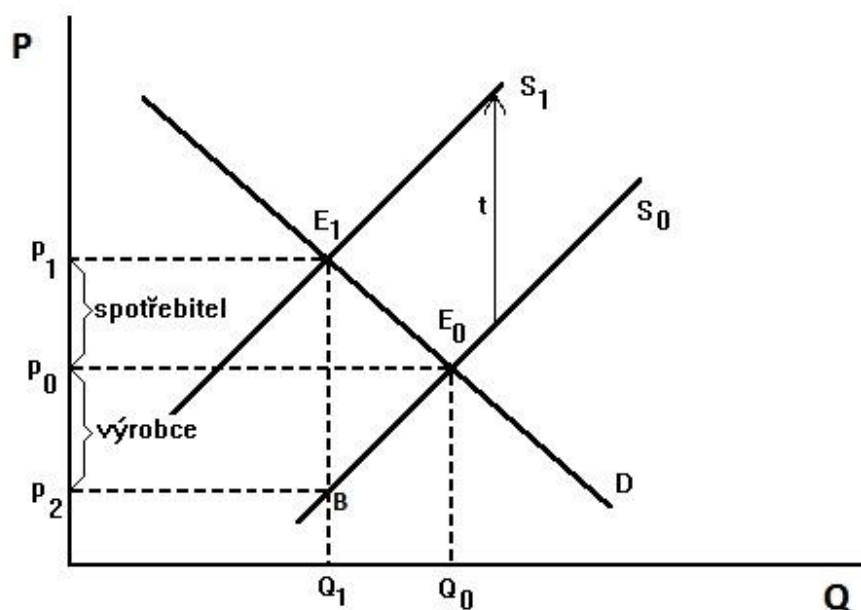

formou nízkého stupně technického znehodnocení, kdy toto znehodnocení nesmí být na závadu použitelnosti oleje.

3.5 Mikroekonomický pohled na spotřební daně

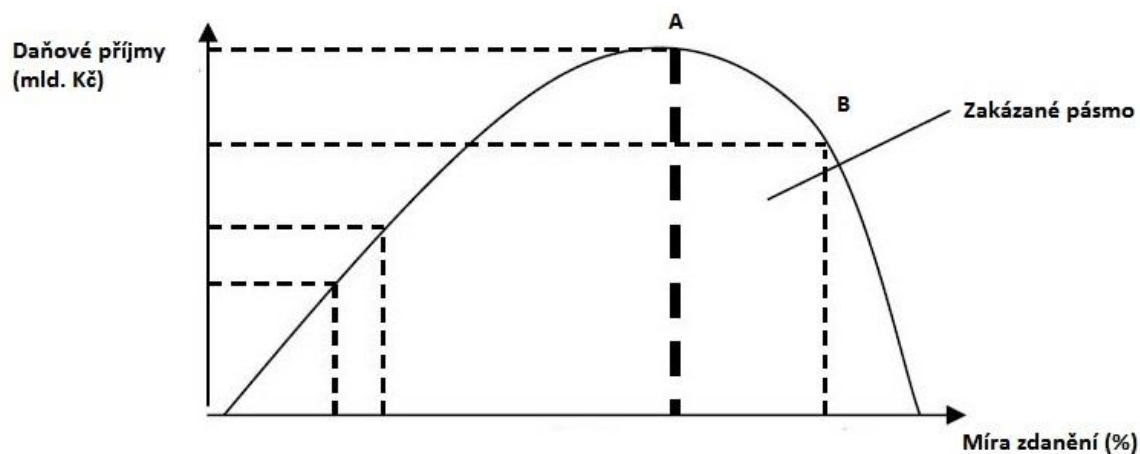
Na obrázku č. 7 je zobrazen dopad uvalení spotřební daně na určitou komoditu. Rovnovážnou cenu před uvalením spotřební daně zobrazuje bod P_0 , rovnovážné množství bod Q_0 a bod rovnováhy E_0 . Když stát uvalil spotřební daň na tuto komoditu, výrobce musí z každého vyrobeného kusu odvést státu spotřební daň. Toto zatížení pro něj má stejný efekt jako zvýšení nákladů, které způsobuje posun nabídkové funkce vzhůru. Při zvýšené prodejní ceně P_1 (vlivem spotřební daně) jsou spotřebitelé ochotni nakupovat množství Q_1 . Tím vzniká nový bod rovnováhy E_1 a bod P_2 představuje částku, která výrobcům zbyde po odvedení daně. Na obrázku č. 7 představuje výši daně úsečka t . Celkový objem vybraných daní zobrazuje součet obdélníků zatížení výrobce a spotřebitele. Rozdělení dopadu daně na výrobce a spotřebitele je závislé na relativní strmosti křivek poptávky a nabídky. Uvalení spotřebních daní způsobuje neefektivnost a znemožňuje využití všech tržních příležitostí, to zobrazuje trojúhelník spojující body E_1 , E_0 a B . Tato neefektivnost je označována jako tzv. náklady mrtvé váhy.

Obrázek č. 7: Mikroekonomický dopad uvalení spotřební daně (Zdroj: vlastní zpracování [19, str. 225])

Lafferova křivka na obrázku č. 8 zobrazuje závislost mezi daňovými příjmy a mírou zdanění. Z obrázku vyplývá, že maximální možná míra zdanění, tedy 100 % nepřinese takový daňový příjem jako nižší míra zdanění. Za nejefektivnější míru zdanění je považován bod A (tzv. Lafferův bod), kdy jsou daňové příjmy maximalizovány. Naopak bod B se nachází v zakázaném pásmu, kde s každým zvýšením míry zdanění daňové příjmy strmě klesají a roste stínová ekonomika.

Obrázek č. 8: Lafferova křivka (Zdroj: vlastní zpracování [19, str. 663])

4 Spotřební daně v Evropské unii, vybraných členských státech a v ČR

4.1.1 Harmonizace spotřebních daní v rámci Evropské unie

Již od vzniku Evropské unie je věnována pozornost harmonizaci všech daní v rámci členských států. Harmonizace spotřebních daní je důležitá z pohledu obchodních vztahů mezi zeměmi, jelikož nestejně daňové zatížení může vést k narušení konkurenceschopnosti. Harmonizace spotřebních daní začala v 70. letech. Prvním cílem bylo sjednotit předmět, základ a sazbu daně u jednotlivých výrobků, jelikož mezi zeměmi Společenství byly velké rozdíly v zatížení různých výrobků spotřebními daněmi. Prvními směrnicemi pro harmonizaci daní byla **Směrnice č 72/464/EEC** a **Směrnice 79/32/EEC**. První zmíněná Směrnice upravovala zdanění u cigaret a druhá rozdělovala tabákové výrobky do skupin, pro které je rozdílná sazba daně. Hlavním smyslem těchto směrnic bylo eliminovat výhodu domácích výrobků, na které nebyla často uvalená žádná, nebo velmi nízká daň, jako forma podpory domácích producentů. [18,30]

Zásadním pro harmonizaci byl rok 1992. V tomto roce byla přijata důležitá směrnice, která začala platit od roku 1993 a systém spotřebních daní se stal součástí jednotného vnitřního trhu Evropské unie. Obsah **Směrnice č. 92/12/EEC** byl schválen jednomyslnou shodou všech 12 členských států. Směrnice č. 92/12/EEC se zabývá minerálními oleji, alkoholem, alkoholickými nápoji a tabákovými výrobky. Je rozdělena do 7 hlav. Obsahem Směrnice č. 92/12/EEC je geografické vymezení její platnosti, definice výrobků, které podléhají zdanění a obecná ustanovení pro spotřební daně. Dále jsou zde specifikovány pojmy jako oprávněný skladovatel, sklad s daňovým dozorem, režim podmíněného osvobození od daně, registrovaný nebo neregistrovaný hospodářský subjekt. V hlavě I článek 9 je stanoveno maximální množství výrobků, které nepodléhá dani (členské státy mohou tuto hranici snížit):

„a) pro tabákové výrobky

cigarety |800 ks|

doutníčky (doutníky o hmotnosti nejvýše 3 g na kus) |400 ks|

doutníky |200 ks|

kuřácký tabák |1,0 kg|

b) pro alkoholické nápoje

lihoviny |10 l|

meziprodukty |20 l|

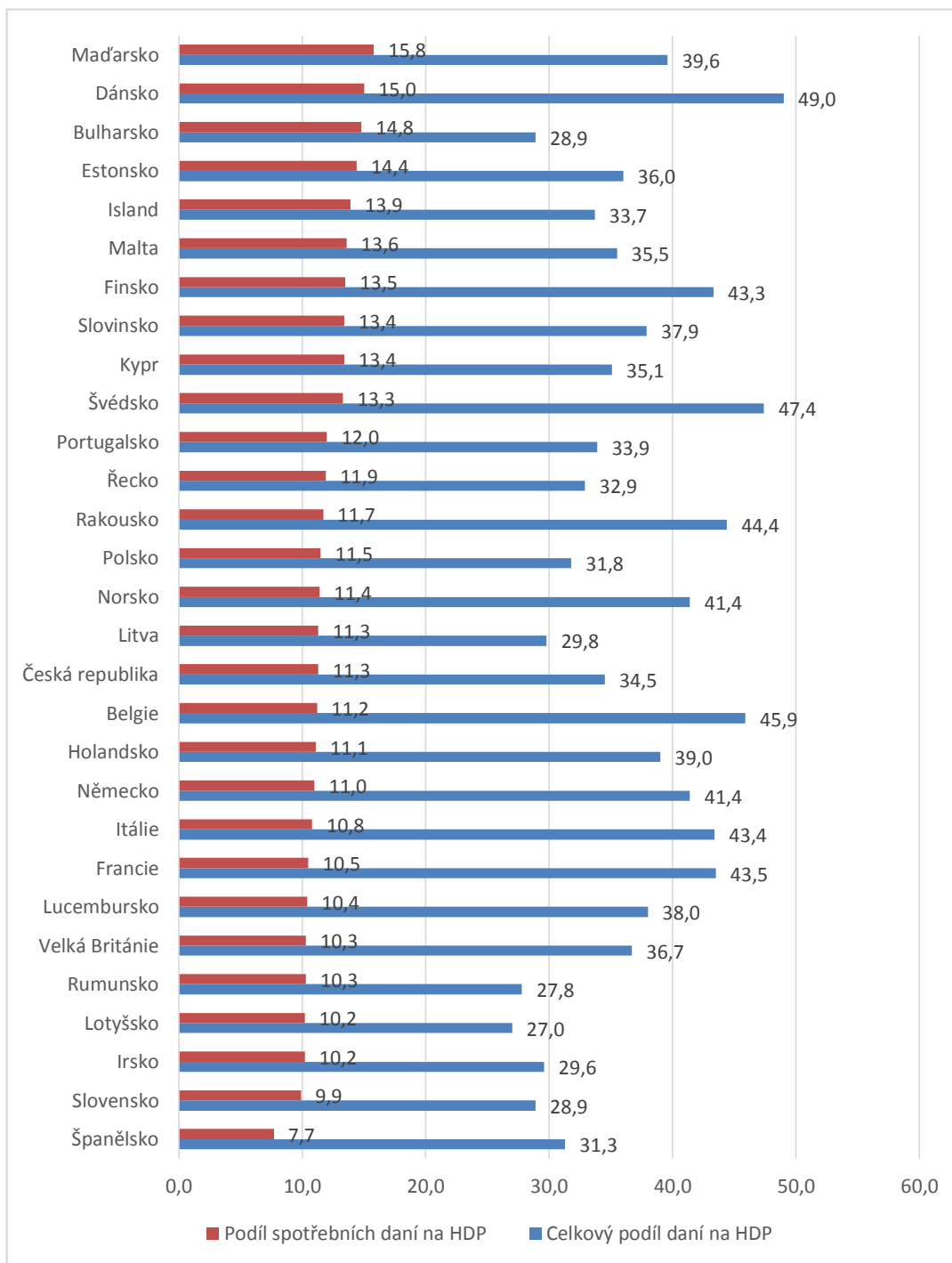
vína (z nich nejvýše 60 l šumivých) |90 l|

piva |110 l|.“ [17, čl. 9 odst. 2]

V roce 2008 vstoupila v platnost nová **Směrnice č. 2008/118/ES** o obecné úpravě spotřebních daní a o zrušení Směrnice č. 92/12/EHS. Tato Směrnice zrušila platnost předcházející, ale částečně na ni navázala a celou oblast specifikuje více do hloubky a snaží se řešit specifické problémy. Její vydání bylo nutné z důvodu rozšíření harmonizace na nově přichozí členské státy. Nová Směrnice také prohloubila harmonizaci zavedením EMCS (Exise Movement and Control System), což je elektronický systém, pomocí kterého komunikují mezi sebou příslušní správci daně členských států. Prostřednictvím tohoto systému si mezi sebou vyměňují informace o pohybu zboží v podmíněném osvobození a od daně osvobozeném, což pomáhá zamezit daňovým únikům. [18]

4.1.2 Komparace spotřebních daní v Evropské unii

Obrázek č. 9: Komparace procentního podílu celkových a spotřebních daní na HDP ve vybraných státech EU za rok 2009 (Zdroj: vlastní zpracování [20])

Vzhledem k harmonizaci předmětů, základů a přibližování sazeb daně je vhodné srovnání v rámci členských států Evropské unie.

Z obrázku č. 9 je patrné, že nejvyšší podíl zdanění na HDP ve státech Evropské unie je v **Dánsku**. Převážnou část toho tvoří daně z příjmů, spotřební daně se podílí 15 % na celkovém HDP, což je o 0,8 % méně než v Maďarsku, kde je tento podíl spotřebních daní nejvyšší. Průměrný podíl celkových vybraných daní na HDP v Evropské unii je 39,7 % a průměrný podíl spotřebních daní na HDP je 10,8 %.

Pro srovnání spotřebních daní České republiky v Evropské unii je nejvhodnější porovnání se sousedními státy, jelikož odtud mohou spotřebitelé vybrané komodity nejjednodušeji substituovat. V **České republice** je podíl spotřebních daní na HDP **11,3 %**, což je hodnota o 0,5 % vyšší, než je průměr v Evropské unii a s touto hodnotou se Česká republika řadí na 17. místo. V podílu celkových daní na HDP je Česká republika s hodnotou 34,5 %, pod průměrem Evropské unie o 5,2 %.

Komparace daně z cigaret se sousedními státy

Tabulka č. 1: Sazby daně z cigaret v ČR a v sousedních státech pro rok 2015 (Zdroj: vlastní zpracování [21])

Stát	Sazba daně	
	Procentní část	Pevná část 1ks ⁵
Česká republika	27%	1,29
Německo	22%	2,63
Rakousko	41%	0,976
Polsko	31%	1,38
Slovensko	23%	1,65

Všechny sousední státy České republiky používají stejný základ i stejnou sazbu daně, tedy procentní⁶ a pevnou sazbu⁷. Z těchto 4 sousedních států má jak procentní, tak pevnou část spotřební daně uvalené na cigarety nejvyšší Rakousko, naopak Německo má nejnižší procentní část a Česká republika nejnižší pevnou část. Pro účely výpočtu míry zdanění cigaret spotřební daní, necht' je prodejní cena jedné krabičky obsahující 20 kusů cigaret 100 Kč. Pro účel srovnání zatížení cigaret spotřební daní se neuvažuje DPH. Tato krabička je v **České republice** zatížena spotřební daní ve výši **52,8 Kč, tedy 52,8 %**, což je nejnižší zatížení z vybraných sousedních států, tudíž se nevyplatí substituovat cigarety v jiném

⁵ Použit měnový kurz stanovený v dokumentu, tedy přibližně 27,50 Kč za 1,- EUR.

⁶ Procentní část sazby daně se vypočte z prodejní ceny pro koncového spotřebitele.

⁷ Pevná část sazby se počítá za každý kus obsažený v jednom balení.

sousedním státě. Výše spotřební daně za krabičku v Německu (při uvažované prodejní ceně 100 Kč) je 74,34 Kč, což je o 21,54 % vyšší zatížení spotřební daní než v České republice. V Rakousku je výše spotřební daně z této krabičky 60,52 Kč, v Polsku 59,01 Kč a na Slovensku 56 Kč. Z toho jasně vyplývá, že v současné době se cigarety nevyplatí substituovat ze sousedních států.

Komparace daně z motorového benzínu se sousedními státy

Tabulka č. 2: Sazby daně z 1 litru motorového benzínu (Natural 95) v ČR v sousedních státech pro rok 2015 (Zdroj: vlastní zpracování [22])

Stát	Sazba daně 1 ⁸
Česká republika	12,84 Kč
Německo	18,42 Kč
Rakousko	14,16 Kč
Polsko	10,97 Kč
Slovensko	15,13 Kč

Tabulka č. 2 zobrazuje sazbu daně na 1 litr motorového benzínu (natural 95 – dále jen motorový benzín) v České republice a sousedních státech. Pro účely tohoto srovnání se opět neuvažuje rozdílná sazba DPH, pouze zatížení motorového benzínu spotřební daní. Nejnižší sazbu má Polsko 10,97 Kč/ 1 litr, což je o 1,87 Kč nižší sazba než v České republice. Průměrná cena 1 litru motorového benzínu v Polsku na úrovni 29,30 Kč⁹, to je o 2,2 Kč nižší hodnota než v České republice. Spotřebitel by v případě substituce musel zvážit vzdálenost do Polska, svůj obětovaný čas a odebrané množství k rozhodnutí, zda pro něj má tento obchod přínos. **Česká republika má druhou nejnižší sazbu, a to 12,84 Kč.** Oproti tomu Německo má nejvyšší sazbu 18,42 Kč na litr, zde se průměrná cena za litr motorového benzínu pohybuje okolo 37,95 Kč¹⁰ za litr. Ve srovnání s průměrnou cenou v České republice 31,50 Kč¹¹, je cena v Německu o 5,58 Kč za litr vyšší. Slovensko je se svou sazbou 16,13 Kč za litr na druhém místě a Rakousko se sazbou 14,16 Kč na třetím.

⁸ Použit měnový kurz stanovený v dokumentu, tedy přibližně 27,50 Kč za 1,- EUR.

⁹ Europe energy portal: Fuel prices [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <https://www.energy.eu/fuelprices/>

¹⁰ Europe energy portal: Fuel prices [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <https://www.energy.eu/fuelprices/>

¹¹ Europe energy portal: Fuel prices [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <https://www.energy.eu/fuelprices/>

Z pohledu respondenta dotazníkového šetření bydlicího na území západních Čech je nejvýhodnější nakupovat motorový benzín na tuzemských čerpacích stanicích.

Komparace daně z piva se sousedními státy

Tabulka č. 3: Sazby daně z piva v ČR a v sousedních státech pro rok 2015 (Zdroj: vlastní zpracování [23])

Stát	Sazba daně ¹²¹³
Česká republika	32,00 Kč
Německo	21,64 Kč
Rakousko	55,00 Kč
Polsko	51,15 Kč
Slovensko	98,45 Kč ¹⁴

Tabulka č. 3 zobrazuje sazbu daně v korunách za hektolitr za každé celé hmotnostní procento extraktu původní mladiny, pouze na Slovensku je sazba stanovena za každé procento alkoholu obsažené v hektolitru piva. Vzhledem k této rozdílně stanovené sazbě zde není možné přímé srovnání. Následující tabulka č. 4, zobrazuje výši a míru zdanění spotřební daní v jednotlivých státech pro modelový případ konkrétního piva.

Tabulka č. 4: Míra zdanění spotřební daní 12° půllitrového piva s obsahem alkoholu 4,4 % při ceně 30,- Kč za půllitr v ČR a v sousedních státech pro rok 2015 (Zdroj: vlastní zpracování)

Stát	Výše spotřební daně	Míra zdanění spotřební daní
Česká republika	1,92 Kč	6%
Německo	1,30 Kč	4%
Rakousko	3,30 Kč	11%
Polsko	3,07 Kč	10%
Slovensko	2,17 Kč	7%

Výše spotřební daně se za 12° půllitrové pivo s obsahem alkoholu 4,4 % při uvažované ceně 30,- Kč za půllitr pohybuje v rozmezí od 1,92 do 3,30 Kč. Pro účely tohoto srovnání se opět neuvažuje rozdílná sazba DPH. V tomto případě má nejnižší výši spotřební daně

¹²Pro Českou republiku, Německo, Rakousko a Polsko základní sazba daně z piva v Kč/hl za každé celé hmotnostní procento extraktu původní mladiny.

¹³ Použit měnový kurz stanovený v dokumentu, tedy přibližně 27,50 Kč za 1,- EUR.

¹⁴ Základní sazba daně z piva v Kč/hl za každé skutečně obsažené procento alkoholu.

Německo, a to 1,30 Kč a míru celkového zdanění 4 %. Následuje Česká republika se sazbou 1,92 a mírou zdanění 6 %. V ostatních sousedních státech je míra zdanění tohoto konkrétního piva vyšší než u nás, a to od 0,25 Kč až po 1,38 Kč.

Pro názornější zobrazení rozdílnosti sazeb daně a možnosti substituce slouží tabulka č. 5, která porovnává cenu püllitru piva pro koncového spotřebitele na daném území.

Tabulka č. 5: Cena püllitru piva v ČR a v sousedních státech (Zdroj: vlastní zpracování [24])

Stát	Pintprice.com ¹⁵
Česká republika	22,55 Kč
Německo	69,03 Kč
Rakousko	82,50 Kč
Polsko	40,15 Kč
Slovensko	25,58 Kč

Z tabulky č. 5 vyplývá, že **nejlevněji** si může koncový spotřebitel pořídit püllitr piva v restauraci v **České republice**, a to za **22,55 Kč**. Slovenská cena püllitru piva v restauraci je o 3,03 Kč vyšší. Ve zbývajících sousedních státech je už průměrná cena výrazně vyšší než v České republice. Konkrétně v Polsku o 78 %, v Německu 206 % a v Rakousku 265 %. Je zřejmé, že se českému spotřebiteli substituce opět nevyplatí.

4.2 Vývoj sazeb spotřebních daní pro vybrané komodity v České republice

4.2.1 Vývoj sazeb spotřební daně z cigaret

V tabulce č. 6 je zobrazen vývoj sazby daně z cigaret na území České republiky od roku 2000 do roku 2015. Je zde uvedena jak pevná část sazby, tak procentní část. Jelikož se z těchto údajů nedá přesně komparovat daňové zatížení cigaret ve vybraných letech, je zde uvedena minimální sazba daně z 1 ks cigarety, která je pro porovnání daňového zatížení a vývoje sazeb nejvhodnější. V roce 2000 a 2001 v České republice neexistovala procentní část sazby. Byla stanovená pouze pevná část na 1 ks ve výši 0,67 Kč a tato sazba zároveň

---

¹⁵ Pintprice.com – internetová aplikace, která sbírá údaje o ceně piva v restauracích po celém světě od jejich uživatelů (koncových spotřebitelů). Uživatel aplikace zadá konkrétní místo nákupu, množství a cenu, aplikace poté přepočte průměrnou cenu za püllitr piva na území daného státu. Použit měnový kurz 27,50 Kč za 1,- EUR.

tvořila minimální sazbu. V roce 2002 došlo k zavedení procentní části sazby daně ve výši 22 % z prodejní ceny jednotkového balení. To ovlivnilo snížení pevné části na 0,36 Kč. Minimální sazba na 1 ks se zvýšila oproti předcházejícímu roku o 0,12 Kč, takto nastavená hladina zůstala konstantní i pro rok 2003. V letech 2004 až 2006 se každým rokem zvyšovala procentní část o 1 % a pevná část přibližně o 0,12 Kč oproti předcházejícímu roku. Minimální sazba rostla o 0,15 Kč, o 0,19 Kč a o 0,23 Kč. Rok 2007 přinesl nejvyšší růst procentní části i minimální sazby, a to o 2 % a 0,28 Kč. Následující rok pokračovalo zvyšování minimální sazby v nastaveném trendu a opět se zvedla o 0,28 Kč. Od roku 2000 do roku 2008 vzrostla minimální sazba o 1,25 Kč na 1 ks cigarety, což znamená, že zatížení spotřební daní jedné krabičky cigaret obsahující 20 ks se zvedlo minimálně o 25 Kč v průběhu osmi let.

Období od roku 2009 do roku 2015 se nevyznačuje takovým růstem jako předcházející období. Důkazem je průměrná hodnota zvýšení minimální sazby ve výši 0,064 Kč, v porovnání s průměrnou hodnotou zvýšení minimální sazby ve všech sledovaných letech 0,113 Kč. Dokonce poprvé v historii od zavedení procentní části sazby došlo k jejímu snížení o 1 % mezi lety 2012 a 2013. V aktuálním roce má pevná část sazby hodnotu 1,29 Kč na 1 ks cigarety, procentní část tvoří 27 % z prodejní ceny a minimální sazba je 2,36 Kč za 1 ks.

Tabulka č. 6: Vývoj sazby daně z cigaret v ČR v letech 2000-2015 (Zdroj: vlastní zpracování [příloha A])

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pevná část sazby	0,67	0,67	0,36	0,36	0,48	0,6	0,73	0,88
Procentní část sazby	0%	0%	22%	22%	23%	24%	25%	27%
Minimální sazba na 1ks	0,67	0,79	0,79	0,79	0,94	1,13	1,36	1,64
Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pevná část sazby	1,03	1,03	1,07	1,07	1,12	1,16	1,19	1,29
Procentní část sazby	28%	28%	28%	28%	28%	27%	27%	27%
Minimální sazba na 1ks	1,92	1,92	2,01	2,01	2,01	2,18	2,25	2,37

4.2.2 Vývoj sazeb spotřební daně z piva

Následující tabulka č. 7 zobrazuje vývoj základní sazby daně z piva na území České republiky v letech 2000-2015. Sazba je uvedena v Českých korunách za jeden hektolitr za každé celé hmotnostní procento extraktu původní mladiny. Vývoj sazby daně z piva není

tak dramatický jako u sazby daně z cigaret. Sazba byla zvýšena pouze jednou, a to mezi lety 2009 a 2010 z 24,- Kč na 32,- Kč, tedy o 8,- Kč. Nejlépe se dá tento růst ilustrovat na příkladu 12° púllitrového piva. Před zvýšením bylo toto pivo zatíženo spotřební daní ve výši 1,44 Kč a po zvýšení činí daň 1,92 Kč. Tzn. nárůst spotřební daně u uvažovaného piva o 0,48 Kč.

Tabulka č. 7: Vývoj sazby daně z piva v ČR v letech 2000-2015 (Zdroj: vlastní zpracování [příloha A])

Rok	2000-2009	2010-2015
Sazba	24	32

4.2.3 Vývoj sazeb spotřební daně z motorového benzínu

Tabulka č. 8 srovnává sazby spotřební daně za 1 litr motorového benzínu (Natural 95) na území České republiky v letech 2000 až 2015 při teplotě 15 °C. Ke zvýšení této sazby došlo dvakrát, nejprve mezi lety 2003 a 2004, a to o 1,- Kč. Po následujících 6 let byla sazba konstantní na úrovni 11,84 Kč za litr. K následujícímu zvýšení došlo mezi lety 2009 a 2010. Sazba bylo opět navýšena o 1,- Kč na hodnotu 12,84 Kč za litr. Tato sazba je od roku 2010 nezměněná.

Tabulka č. 8: Vývoj sazby daně z motorového benzínu (Natural 95) v ČR v letech 2000-2015 (Zdroj: vlastní zpracování [příloha A])

Rok	2000-2003	2004-2009	2010-2015
Sazba	10,84	11,84	12,84

Z hodnot v tabulkách č. 6, 7 a 8 vyplývá, že ve sledovaných letech u sledovaných sazeb spotřebních daní nedošlo ke snížení. Jediné zaznamenané snížení je u procentní sazby daně z cigaret, ale i přes toto snížení rostla minimální sazba na 1 ks.

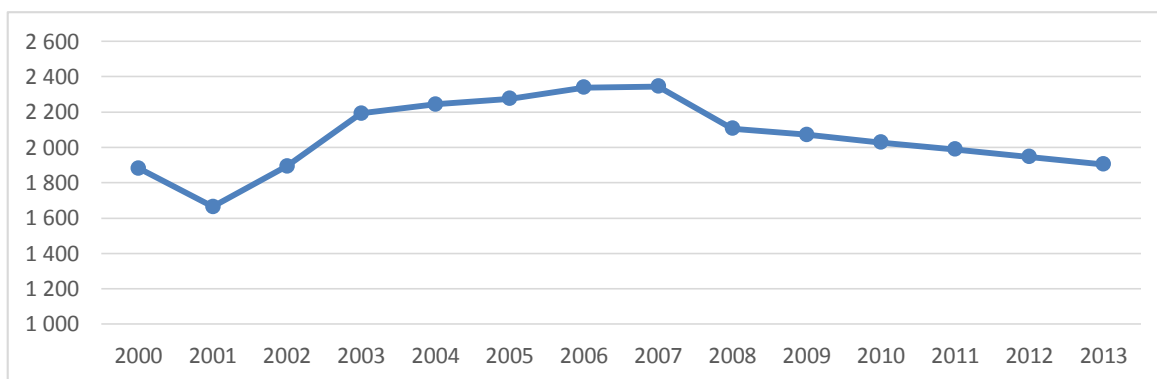
4.3 Trendy ve spotřebě vybraných komodit v České republice

4.3.1 Trend ve spotřebě cigaret v České republice

Průměrná spotřeba cigaret na našem území za roky 2000 až 2013 je přibližně **2062 ks cigaret** za rok na jednoho obyvatele. Při přepočtu tohoto průměru na jeden den na jednoho obyvatele je výsledná hodnota 5,6 ks vykouřené cigarety na každého obyvatele za každý

den. Z obrázku č. 10 je zřejmé, že spotřeba cigaret nebyla vždy tak vysoká. Historicky nejnižší spotřeba za sledovaná léta byla v roce 2001, kdy za 1 rok spotřeboval 1 obyvatel v České republice 1 664 ks cigaret. V roce 2002 a 2003 spotřeba strmě stoupala, v roce 2003 dosahovala hodnoty 2 192 ks za rok na obyvatele. Mezi lety 2003 až 2007 se prudký růst zpomalil, ale přesto spotřeba stoupala a za toto období vzrostla o 153 ks na obyvatele za rok. Následující vývoj spotřeby byl pravděpodobně ovlivněn pokračujícím růstem sazby spotřební daně z cigaret, kdy v roce 2008 byl počet spotřebovaných cigaret na osobu za rok 2 107 ks. Od roku 2008 už spotřeba lineárně klesá a každý rok se snižuje v průměru o 40,6 ks na osobu za rok.

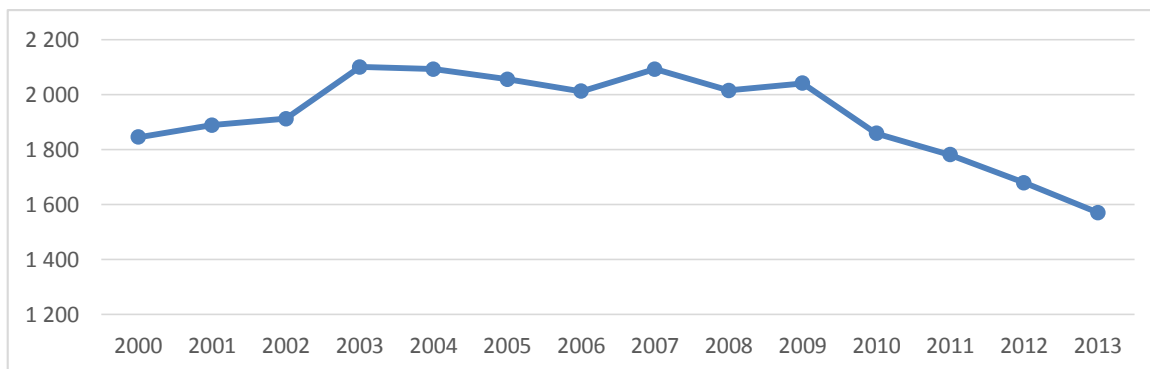
Obrázek č. 10: Vývoj spotřeby cigaret na obyvatele v České republice v letech 2000-2013 (Zdroj: vlastní zpracování [27])

4.3.2 Trend ve spotřebě benzínu v České republice

Syntézou zjištěných údajů z tabulky č. 8 a obrázku č. 11 bylo zjištěno, že výše sazby spotřební daně nemá přílišný vliv na spotřebu motorového benzínu. Největší podíl na poklesu spotřeby motorového benzínu má podle článku Kateřiny Stankeové „Zdanění a spotřeba pohonných hmot“ z mezinárodní vědecké konference Trendy v podnikání 2011 jeho náhrada motorovou naftou. Spotřebitel je ochoten i za cenu vyšších pořizovacích a udržovacích nákladů zakoupit osobní automobil s dieselovým motorem místo benzínového. Hlavním motivem toho rozhodnutí je úspora prostřednictvím nižší spotřeby paliva. Z tohoto důvodu má roční spotřeba nafty v České republice od roku 2002 rostoucí trend [30]. Od roku 2000 do roku 2013 **poklesla roční spotřeba** motorového benzínu na našem území **o 275 000 tun**. Zásadními jsou roky 2008, kdy se poprvé spotřeba motorové nafty přibližně rovnala spotřebě motorového benzínu a rok 2009, kdy spotřeba motorové nafty vzrostla nad spotřebu motorového benzínu, jehož spotřeba v následujících letech jen klesala.

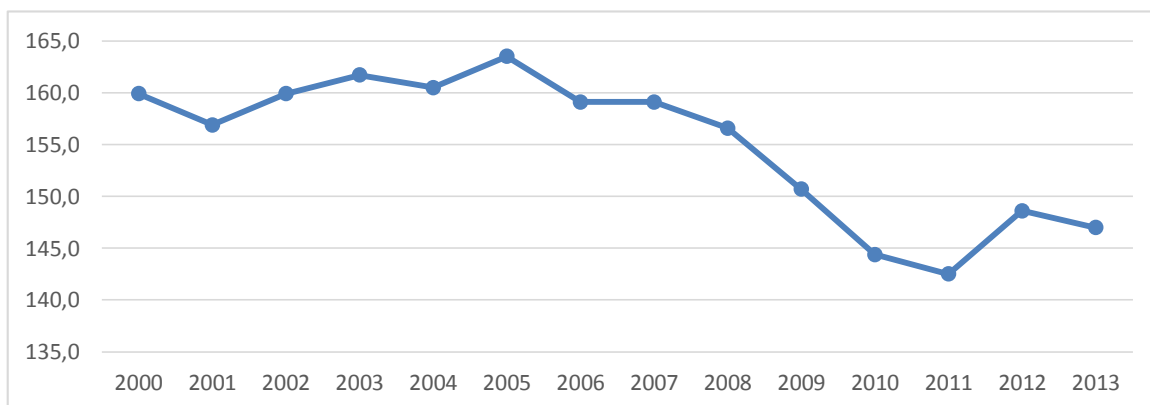
Obrázek č. 11: Vývoj spotřeby motorového benzínu v tis. tunách v České republice v letech 2000-2013 (Zdroj: vlastní zpracování [28, 29])

4.3.3 Trend ve spotřebě piva v České republice

Česká republika se pohybuje na prvních místech ve světovém porovnání ve spotřebě piva na osobu za jeden rok. Vývoj spotřeby na území České republiky v litrech za roky 2000 až 2013 na jednoho obyvatele zobrazuje obrázek č. 12. V roce 2000 byla spotřeba na úrovni 159,9 litrů piva na obyvatele za rok, což znamená, že si každý obyvateľ dopřeje denně minimálně jedno malé pivo. Následující rok se roční spotřeba snížila o 3 litry na osobu. Mezi lety 2001 až 2005 sledovalo spotřebované množství rostoucí trend s mírnou fluktuací v roce 2004, až do roku 2005, kdy byla spotřeba za sledované období **nejvyšší**. Hodnota pro tento rok byla **163,5 litrů** piva na osobu za rok. Od roku 2005 do roku 2011 následoval propad až na roční hodnotu 142,5 litru na osobu, což znamená snížení o 21 litrů. Následující rok spotřeba stoupla o 6,1 litru a pro rok 2013 opět klesla. V posledních třech letech je vidět velká fluktuace, která může být do jisté míry zapříčiněna příchodem ovocných a ochucených piv na tuzemský trh.

Obrázek č. 12: Vývoj spotřeby v litrech na obyvatele v České republice v letech 2000-2013 (Zdroj: vlastní zpracování [27])

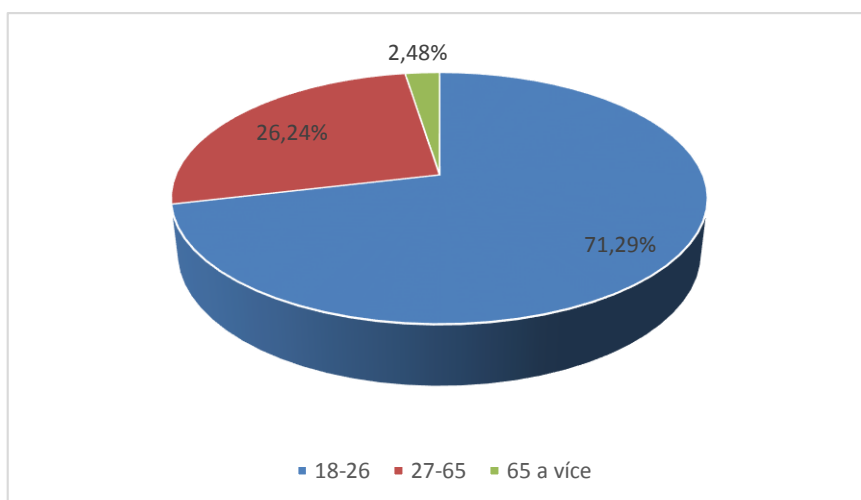
5 Vliv výše spotřební daně na spotřebu vybraných komodit

Dotazníkové šetření si kladlo za cíl zjistit, zda běžné spotřebitele ovlivňuje výše spotřební daně při nákupu a spotřebě vybraných komodit. Vybrané komodity jsou **pivo**, **motorový benzín** Natural 95 a jednotkové **balení 20 ks cigaret** s délkou tabákového provazce do 70 mm. Cílem zkoumání u spotřební daně z piva bylo zjistit, o kolik korun se musí zvednout výše spotřební daně z jednoho půllitru piva, aby spotřebitel změnil své spotřební zvyklosti. U spotřební daně z motorového benzínu bylo předmětem dotazování, zda při snížení sazby spotřební daně, a tím snížení ceny na úroveň Polska dojde ke zvýšení spotřeby. Polsko bylo vybráno, jelikož má ze všech sousedních států České republiky nejnižší sazbu spotřební daně z jednoho litru motorového benzínu a spotřebitel může případně odtud motorový benzín substituovat. Pro zkoumání vlivu spotřební daně z cigaret na spotřebu byla zvolena psychologická hranice prodejní ceny 100 Kč za jednotkové balení obsahující 20 ks. Na tuto prodejní cenu by stouply všechny v České republice prodávané značky cigaret vlivem zvýšení minimální celkové sazby daně. Respondenti byli osloveni jak formou tištěných dotazníků, tak formou elektronickou. Všichni byli předem upozorněni, že dotazník je anonymní. Tento dotazník se skládal z 9 uzavřených otázek, kdy u každé otázky bylo možné zvolit pouze jednu z nabízených odpovědí.

5.1 Reprezentativní vzorek respondentů

Z celkového počtu **220** rozdaných **dotazníků** jich bylo odevzdáno zpět 203, tedy návratnost rovnající se 92 %. Struktura respondentů podle pohlaví byla rozložena na 33 % mužů a 68 % žen, tzn. 68 mužů a 135 žen. Jejich věková struktura je znázorněna na obrázku č. 13. První skupina ve věku 18 až 26 let představuje studenty vysokých škol, kteří často nemají pravidelné příjmy, tudíž je předpokládáno jejich velké ovlivnění výší spotřební daně. V dotazníkovém šetření tuto skupinu tvořilo 71,29 % dotázaných. Druhá věková skupina znázorňuje spotřebitele ve věku 27 až 65 let, kteří již nestudují a mají pravidelné příjmy. Tato skupina je zastoupena podílem 26,24 %. Poslední, třetí skupinou respondentů, jsou osoby nad 65 let věku. Tato skupina reprezentuje důchodce, tedy osoby pravidelně pobírající starobní důchod nebo příležitostné příjmy a jejich podíl tvořil 2,48 %.

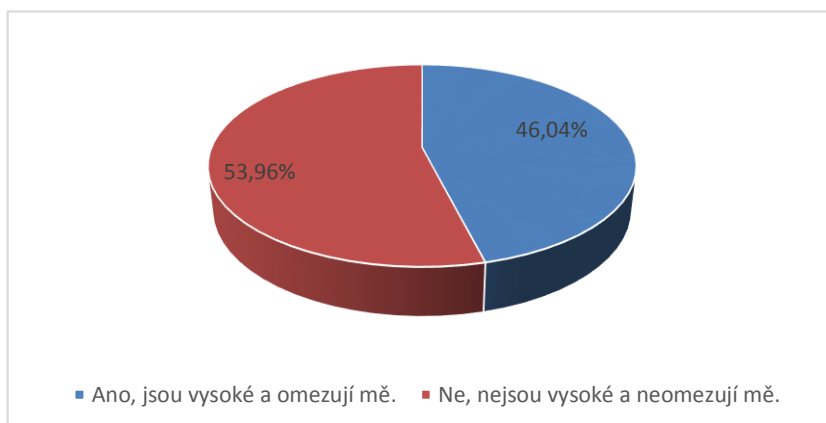
Obrázek č. 13: Věková struktura respondentů dotazníkového šetření (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

5.2 Povědomí respondentů o výši spotřební daně z vybraných komodit

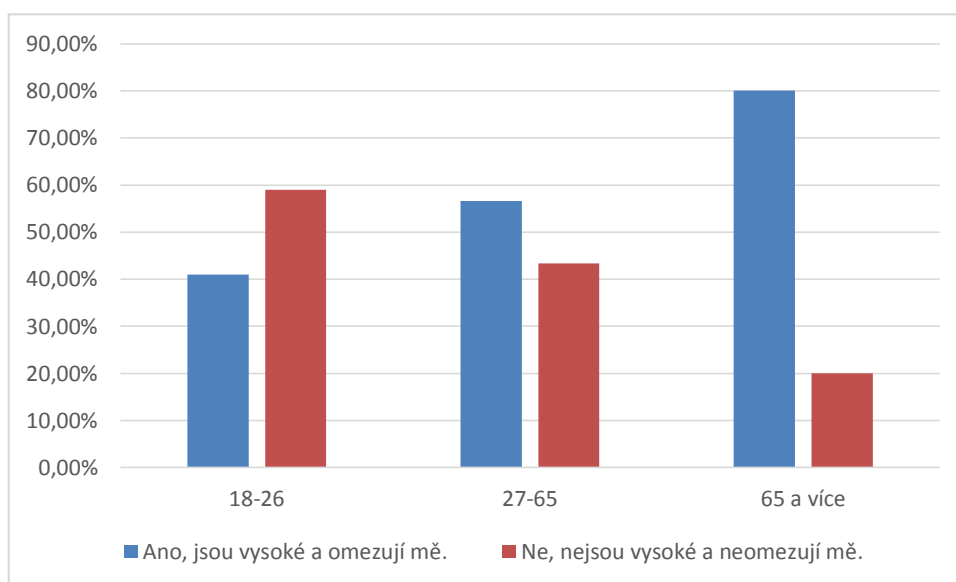
Část dotazníku analyzující povědomí respondentů o výši spotřebních daní se zabývala otázkou, zda se respondenti domnívají, že jsou vybrané komodity zatíženy příliš vysokou spotřební daní, která je omezuje při nákupu těchto komodit. Tato otázka byla dichotomická a respondenti vybírali z možností ano, omezuje mě jejich výše při nákupu a ne, neomezuje mě jejich výše při nákupu. Odpovědi na tuto otázku byly poměrně vyvážené a **46 %** respondentů odpovědělo, že je výše spotřebních daní **omezuje** při nákupu a zbylá část **54 %**, že **neomezuje**. Podíl těchto odpovědí je zobrazen v obrázku č. 14.

Obrázek č. 14: Názor respondentů na výši spotřebních daní u vybraných komodit (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

Vzhledem k tomuto rovnoměrnému rozložení odpovědí je v obrázku č. 15 zobrazeno rozložení odpovědí podle tří věkových skupin. Z obrázku vyplývá, že s přibývajícím věkem si čím dál více lidí myslí, že jsou spotřební daně vysoké. Nejčastěji si to myslí lidé ve věku nad 65 let, kteří to uvedli v 80 % případů. V tomto věku si pouze 20 % lidí myslí, že jsou spotřební daně nízké. Opačná situace je u studentů, kde si nadpoloviční většina, tedy 59 % z nich myslí, že spotřební daně nejsou vysoké a neomezují je ve spotřebě.

Obrázek č. 15: Názor respondentů na výši spotřebních daní u vybraných komodit podle věkových skupin (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

5.3 Vliv prodejní ceny piva na chování spotřebitele

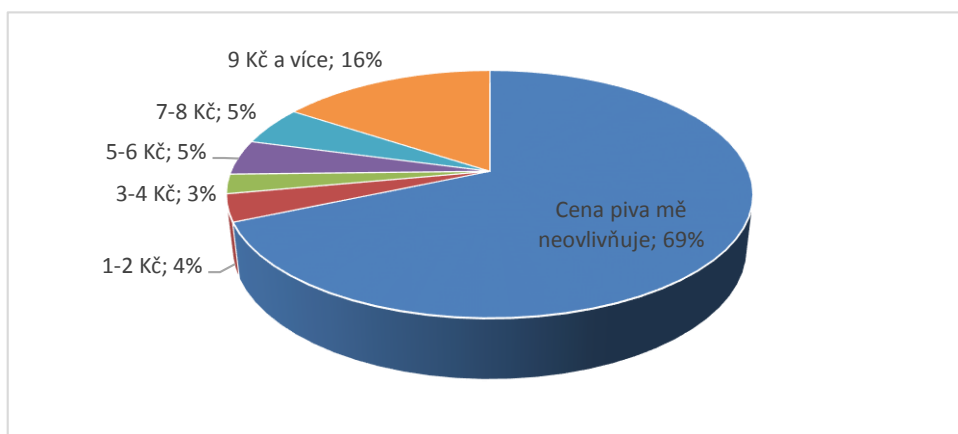
Tato část se v dotazníku zabývala otázkou, jak velké zvýšení spotřební daně z jednoho půllitru piva a s tím související zvýšení prodejní ceny musí být, aby respondenti omezili svou spotřebu. Na tuto část **odpovědělo celkem 197 respondentů**, kteří pravidelně konzumují pivo. V první otázce této části dotazníku byli respondenti nejprve rozděleni podle výše jejich průměrné týdenní spotřeby. Ve druhé otázce měli na výběr z předem připravené škály částek, o které by se musela cena piva zvýšit, aby omezili svoji spotřebu. Z celkového počtu dotázaných žen jich 59 % vypije týdně 1 a méně piv. U mužů je situace rozdílná, zde nejčetnější skupinu tvoří 46 % mužů, kteří vypijí 1 až 5 piv za týden. V obrázku č. 16 jsou zaznamenány odpovědi respondentů na tuto část dotazníku. Nejvíce respondentů, tedy **69 %**, odpovědělo, že je **cena piva** při spotřebě **neovlivňuje**. Podle věkového rozdělení neovlivňuje cena piva nejvíce respondenty ve věku 27 až 65 let, což odpovídá charakteristice této věkové skupiny, jako lidí v produktivním věku

s pravidelnými příjmy. Pro 4 % respondentů by ke snížení spotřeby vedlo už mírné zvýšení ceny a to o 1 – 2 Kč. Tuto skupinu tvořili nejčastěji lidé ve věku 65 let a více, přičemž takto odpovědělo 40 % ze všech dotázaných důchodců. Zvýšení prodejní ceny o 3 – 4 Kč ovlivní pouze 3 % z dotázaných. Zvýšení prodejní ceny o 9,- Kč a více ovlivní skupinu 16 % respondentů, nejvíce muže, kteří vypijí 11 až 15 piv za týden.

Obrázek č. 16: Hranice zvýšení ceny pšlittrového piva pro omezení jeho spotřeby

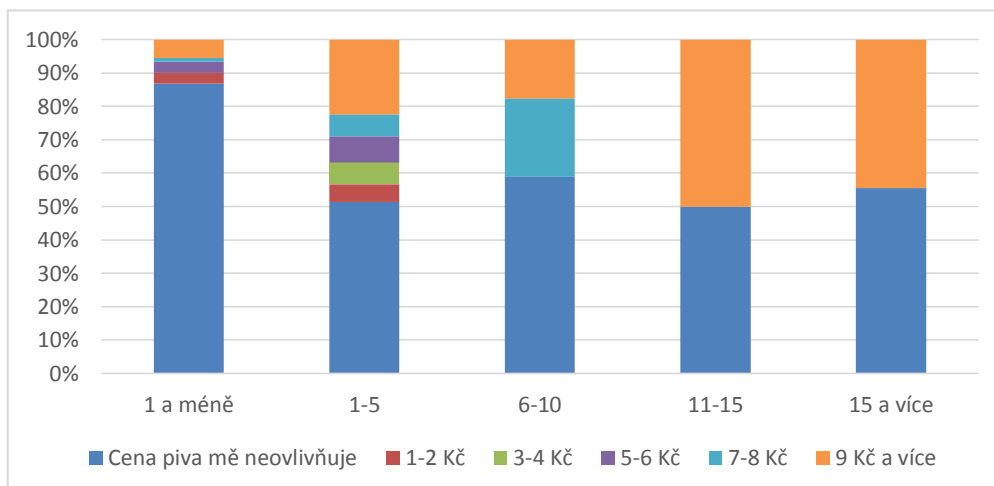
(Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

Obrázek č. 17 zobrazuje odpovědi respondentů rozdělené do pěti skupin podle množství zkonsumovaných piv za jeden týden. Z údajů vyplývá, že závislost na ceně piva se úměrně stupňuje s počtem zkonsumovaných piv. Při spotřebě 1 a méně piv za týden cena neovlivňuje 87 %, naopak na druhém konci jsou spotřebitelé, kteří vypijí 15 a více piv za týden. Zde jich cena piva neovlivňuje už jen 56 %. Nejvíce je cenou piva ovlivněno 50 % osob, které vypijí v průměru 11 až 15 piv za týden.

Obrázek č. 17: Hranice omezení spotřeby podle počtu vypitých piv za týden (Zdroj:

vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

Z výše zmíněných údajů se dá usuzovat, že zvýšení spotřební daně bude mít největší vliv na muže, kteří všeobecně vypijí více pív než ženy, a tak prodejní cena zatěžuje mnohem více jejich rozpočet. Vzhledem k počtu vypitých pív tvoří i nejdůležitější skupinu pro příjmy do státního rozpočtu. Jak je vidět z obrázku č. 17, pro skupinu, která vypije 6 a více pív za týden, již za pivo neexistuje substitut, tudíž je tato skupina na prodejní cenu mnohem méně citlivá. Jako všeobecná hranice pro snížení spotřeby se dá stanovit hranice zvýšení prodejní ceny o více než 7 Kč, kdy svou spotřebu omezí přibližně 21 % dotázaných, tzn. několikanásobné zvýšení oproti současné situaci.

5.4 Vliv snížení sazby spotřební daně z motorového benzínu na spotřebu

Tato část dotazníku se zabývala vlivem snížení spotřební daně z motorového benzínu (Natural 95) na úroveň Polska a tím snížení prodejní ceny jednoho litru zhruba o 2 Kč. Polsko bylo vybráno, jelikož má ze sousedních států České republiky nejnižší sazbu spotřební daně z motorového benzínu, a tak někteří spotřebitelé mohou z Polska motorový benzín snadno substituovat. Tyto otázky vyplňovali pouze pravidelní uživatelé automobilu s benzínovým motorem, kterých bylo v rámci dotazníkového šetření celkem 169. Respondenti byli nejprve rozdělení do pěti kategorií. Kategorie byly zvoleny podle toho, kolik kilometrů v osobním automobilu za týden ujedou. Z tohoto zjištění lze usuzovat, kolik litrů motorového benzínu průměrně za jeden týden spotřebují. V následující otázce respondenti odpovídali, jak je uvažované snížení prodejní ceny motorového benzínu ovlivní. Na výběr měli ze tří možností. První, že je snížení neovlivní, druhá, že budou jezdit automobilem více a třetí možnost, že budou jezdit automobilem neustále a udělají si zásobu levného motorového benzínu.

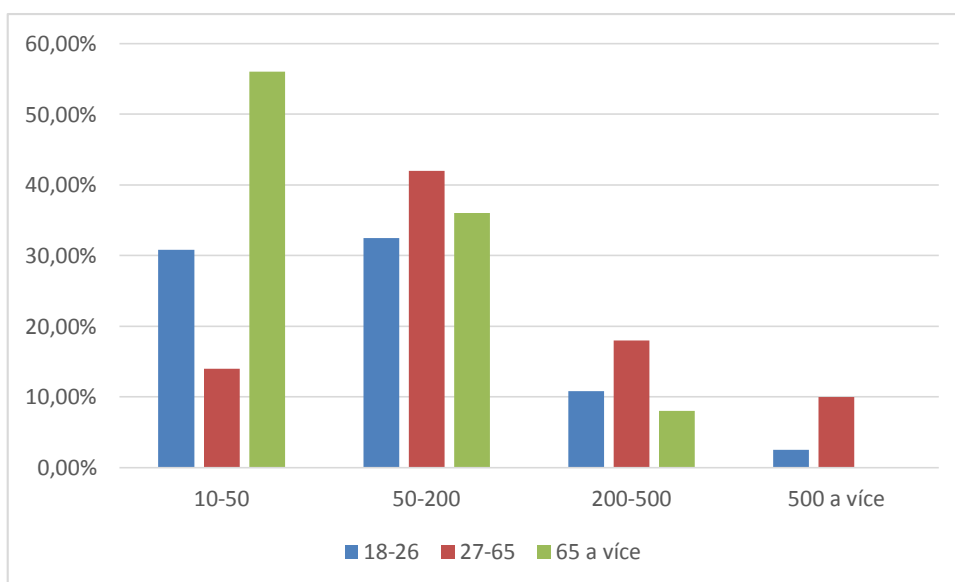
Na obrázku č. 18 je znázorněná komparace mužů a žen podle průměrného počtu najetých kilometrů za týden. Muži průměrně najedou za jeden týden více kilometrů než ženy. Naopak ženy nejvíce odpovídaly, že najedou od 10 do 50 km za týden. Z celkového počtu respondentů je nejvíce těch, kteří najedou 50 až 200 km za týden. Nejméně je těch respondentů, kteří týdně ujedou 500 a více kilometrů.

Obrázek č. 18: Komparace průměrného počtu najetých kilometrů v osobním automobilu za jeden týden u mužů a žen (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

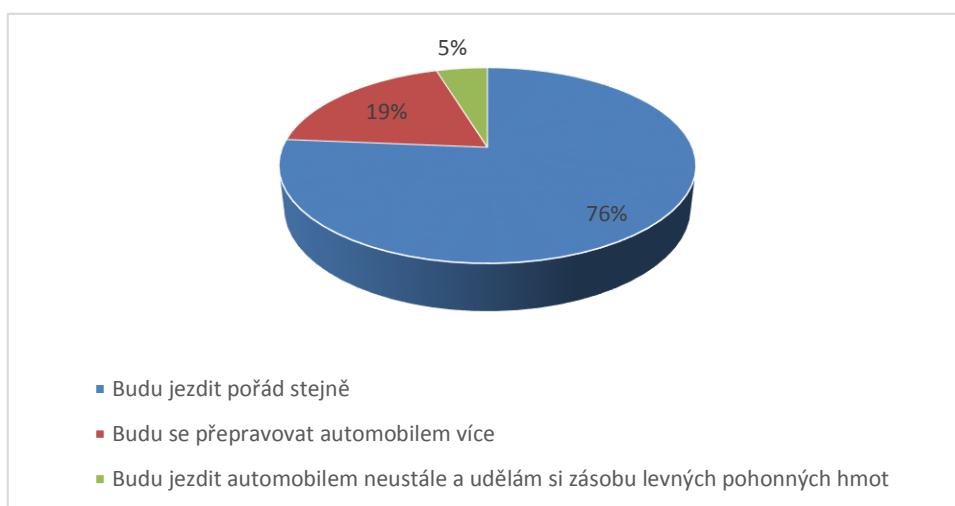
Pro detailnější zobrazení a komparaci počtu ujetých kilometrů slouží obrázek č. 19, na kterém se nacházejí údaje o najetých kilometrech rozříděné podle věkových skupin. Je zřetelné, že nejmenší počet najetých kilometrů za týden mají respondenti nad 65 let věku. Naopak v celkovém součtu ujedou nejvíce kilometrů lidé ve věku 27 až 65 let. Největší část studentů ujede týdně do 200 km.

Obrázek č. 19: Počet průměrných ujetých kilometrů za týden podle věkových skupin respondentů (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

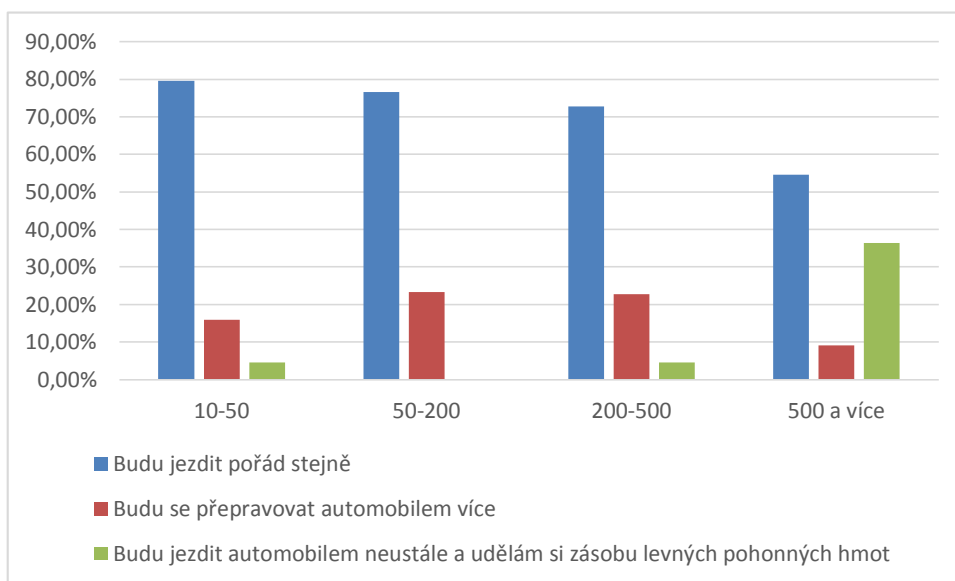
Na obrázku č. 20 je zobrazen vliv snížení spotřební daně a s tím spojené snížení prodejní ceny motorového benzínu o 2 Kč na spotřebu respondentů. Celých **76 %** respondentů, tedy valná většina, odpověděla, že toto **snížení nijak neovlivní jejich spotřebu** a budou se přepravovat automobilem pořád stejně. 19 % ovlivní toto snížení prodejní ceny tak, že budou spotřebovávat více motorového benzínu a více se přepravovat automobilem. Zbýlých 5 % tvoří skupina respondentů, která by si při tomto snížení dokonce udělala zásobu levných pohonných hmot pro případný růst ceny.

Obrázek č. 20: Vliv snížení spotřební daně z motorového benzínu na spotřebu (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

Obrázek č. 21 využívá data stejná jako v obrázku č. 18, pouze s tím rozdílem, že jsou rozdělena podle počtu ujetých kilometrů za týden. V obrázku č. 18 se s počtem ujetých kilometrů zvyšuje závislost respondentů na ceně. 79,55 % řidičů, kteří za týden ujedou pouze 10 až 50 km, snížení prodejní ceny o 2,- Kč neovlivní a budou automobilem jezdit pořád stejně. U skupiny, která najede týdně 50 až 200 km, snížení neovlivní 76,67 % řidičů. Následující skupinu, s týdenním počtem 200 až 500 km, snížení ceny neovlivní 72,73 % řidičů. Zároveň rapidně stoupá procento řidičů, kteří budou jezdit automobilem neustále a udělají si zásobu levného motorového benzínu. Tento růst je o 31,81 % oproti předcházející skupině.

Obrázek č. 21: Vliv snížení spotřební daně z motorového benzínu na spotřebu respondentů rozdělených podle počtu ujetých kilometrů za týden (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

Obecně vyplývá, že respondenti, kteří najednou 10 až 500 km týdně, nejsou výrazně ovlivněni prodejní cenou, a proto by výrazně nezvyšovali svoji spotřebu a nedělali si zásoby levného motorového benzínu. Avšak s přibývajícím počtem najetých kilometrů jejich závislost na ceně stoupá, proto by jezdili automobilem více a využívali aktuální nižší cenu. Jediní spotřebitelé, které by snížení prodejní ceny více ovlivnilo, jsou ti, kteří najednou týdně více než 500 km. V každé skupině je vždy více než 50 % respondentů, které snížení prodejní ceny nijak neovlivní v jejich spotřebě motorového benzínu a přepravování se automobilem.

5.5 Vliv prodejní ceny cigaret na chování spotřebitele

Poslední část dotazníkového šetření se zabývá vlivem skokového zvýšení ceny jednotkového balení krabičky cigaret obsahující 20 ks. Jako důvod pro toto skokové zvýšení je pro dané šetření uvedeno zvýšení minimální sazby daně z jednoho ks cigarety. Zvýšená prodejní cena byla stanovena na psychologické hranici mnoha spotřebitelů 100,- Kč za uvedené balení. Vzhledem ke zvýšení minimální kusové sazby daně platí tato cena jako minimální pro všechny značky cigaret. Celkem v této části odpovídalo 92 respondentů, pravidelných kuřáků. Z toho 55 žen a 37 mužů. Ve věkové skupině 18 až 26 let odpovídalo 67 % lidí, ve skupině 27 až 65 let 29 % lidí a v poslední skupině 65 let a více odpovídalo 4 % lidí. V první otázce byli respondenti rozděleni podle průměrného

počtu vykouřených krabiček za týden, tedy podle velikosti jejich spotřeby. V následující otázce byli respondenti tázáni, jak se při uvažovaném zvýšení prodejní ceny jedné krabičky cigaret zachovají. Na výběr měli z šesti možností.

Tabulka č. 9 a č. 10 zobrazuje počet spotřebovaných, výše definovaných krabiček cigaret, u respondentů podle pohlaví a podle věkových skupin za jeden týden. V tabulce č. 9 je vidět, že téměř 53 % mužů, tedy nadpoloviční většina respondentů ze skupiny mužů, spotřebuje za týden 1 a méně krabičky cigaret. Z celkového počtu oslovených respondentů v důchodovém věku všichni muži odpověděli, že kouří 8 a více krabiček za týden. Tato hodnota poukazuje na stálost spotřebních zvyklostí i přes stále se zvyšující sazbu daně z cigaret. Respondenti ve věku 18 až 26 let z řad mužů kouří nejčastěji 1 a méně krabiček za týden. Zjištění koresponduje s charakteristikou této věkové skupiny, tedy studentů bez stálých příjmů. U mužů ve věku 27 až 65 let věku je rozložení velikosti spotřeby rovnoměrnější. Nejvyšší je zastoupení těch, kteří kouří 1 a méně krabiček za týden. Následují kuřáci, kteří vykouří 5 až 7 krabiček za týden s poměrně vysokou hodnotou 29,41 %. 2 až 4 krabičky vykouří 23,53 % mužů v tomto věku a 8 více krabiček pouhých 5,88 %.

Tabulka č. 9: Komparace spotřeby cigaret respondentů za jeden týden ve vybraných věkových skupinách mužů (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

Počet týdně vykouřených krabiček	Věk			Muži celkem
	18-26	27-65	65 a více	
1 a méně	63,64%	41,18%	0,00%	52,50%
2-4	31,82%	23,53%	0,00%	27,50%
5-7	0,00%	29,41%	0,00%	12,50%
8 a více	4,55%	5,88%	100,00%	7,50%

Podle údajů v tabulce č. 10 opět nejvíce krabiček týdně vykouří skupina žen nad 65 let věku, což opět poukazuje na stálost spotřebních zvyklostí této skupiny. U žen je situace stejná jako u mužů. Nejmenší počet krabiček cigaret za týden vykouří respondentky ve věku 18 až 26 let. V této skupině vykouří 1 a méně krabiček za týden 80,43 % žen a pouze 4,34 % z této věkové skupiny vykouří za týden 5 a více krabiček cigaret. Celková průměrná hodnota ukazuje, že 70 % všech dotázaných kuřaček spotřebuje 1 a méně krabičky za týden. Tato hodnota je oproti mužům o 17 % vyšší. U mužů (tabulka č. 9) jsou

všechny hodnoty kromě této vyšší než u žen. Platí tedy, že dotazované kuřačky kouří v průměru méně než dotazovaní kuřáci.

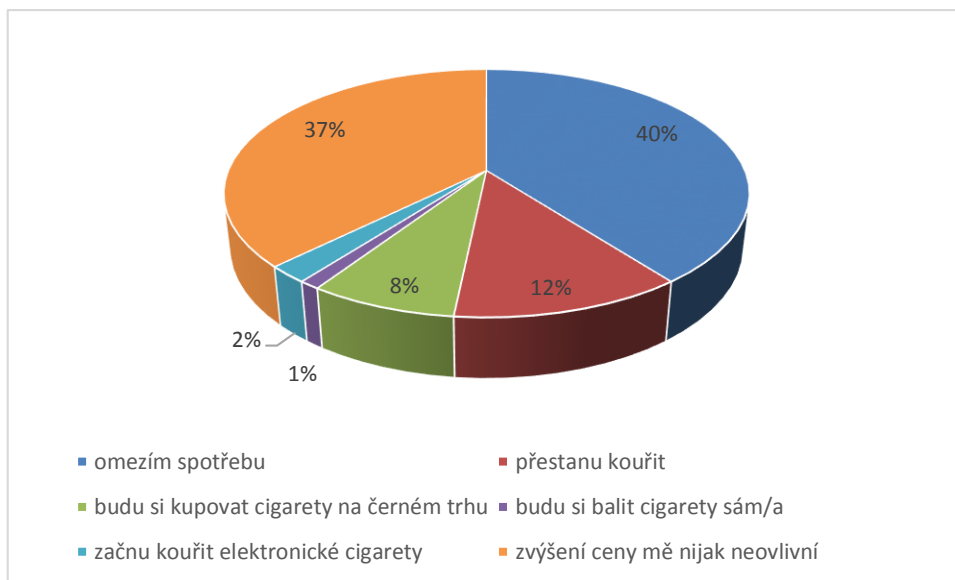
Tabulka č. 10: Komparace spotřeby cigaret respondentů za jeden týden ve vybraných věkových skupinách žen (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

Počet týdně vykouřených krabiček	Věk			Ženy celkem
	18-26	27-65	65 a více	
1 a méně	80,43%	50,00%	0,00%	70,49%
2-4	15,22%	33,33%	0,00%	18,03%
5-7	2,17%	16,67%	0,00%	4,92%
8 a více	2,17%	0,00%	100,00%	6,56%

Obrázek č. 22 ukazuje podíl odpovědí na hlavní otázku této části dotazníku, jak ovlivní zvýšení ceny spotřebu kuřáků. Největší **40%** podíl mají kuřáci, kteří v důsledku tohoto zvýšení svou **spotřebu sníží**. O 3 % nižší podíl mají kuřáci, které zvýšení ceny nijak neovlivní a svou spotřebu upravovat nebudou. Takto vysoký podíl u této odpovědi je pravděpodobně způsobený jejich závislostí na nikotinu, která je nutí ke spotřebě cigaret bez ohledu na výši jejich ceny a velice úzkými a neplnohodnotnými možnostmi substituce. Už menší podíl 12 % má část respondentů, která by v důsledku toho zvýšení přestala kouřit a cigarety vyloučila ze spotřeby úplně. Následující 8% skupinu tvoří respondenti, kteří by svou spotřebu neomezovali, ale směřovali by za účelem nákupu cigaret na černý trh, kde by kupovali nelegálně získané, nebo vyrobené cigarety. Pouze 2 % respondentů by substituovalo cigarety prostřednictvím balení cigaret doma. Takto nízká hodnota bude nejspíše způsobena výší spotřební daně na tabák ke kouření, která je 1 896 Kč za kilogram, a samozřejmě s balenými cigaretami doma klesá kvalita tohoto produktu. Jen 1 % dotázaných by v důsledku zvýšení ceny substituovalo nikotin prostřednictvím elektronických cigaret.

Obrázek č. 22: Vliv skokového zvýšení ceny krabičky cigaret na spotřebu kuřáků

(Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

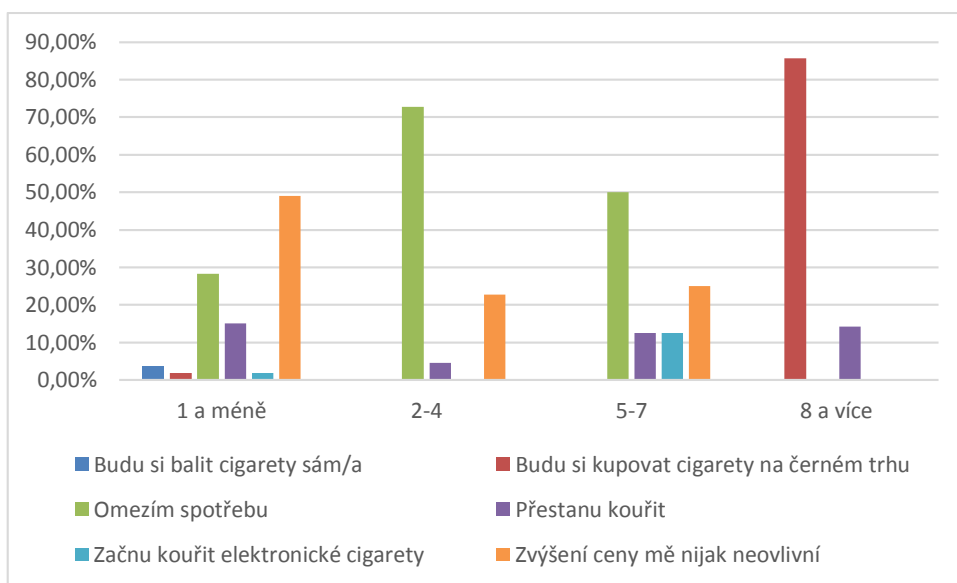

Následující obrázek č. 23 zobrazuje hodnoty z obrázku č. 22 rozdělené do 4 skupin podle výše týdenní spotřeby kuřáků. Skupina kuřáků, kteří kouří 1 a méně krabičky za týden, je z důvodu této nízké spotřeby nejméně ovlivněna zvýšenou cenou a nejčastější odpověď v této spotřební skupině byla možnost, že je zvýšená cena ve spotřebě nijak neovlivní. Takto odpovědělo celých 49 %, tedy téměř polovina. Odpověď, že omezí svou spotřebu cigaret, zvolilo v této skupině 28,3 % kuřáků. Zarážející může být, že 15 % respondentů z této skupiny zvolilo možnost přestat kouřit, přestože při spotřebě 1 a méně krabiček za týden nemůže zvýšení ceny výrazně ovlivnit jejich rozpočet. Tuto možnost však volili nejčastěji lidé ve věku 18 až 26 let, tedy nejčastěji studenti bez stálých příjmů. V druhé spotřební skupině, kde kuřáci vykouří 2 až 4 krabičky za týden, byla nejčastější odpovědí možnost omezení spotřeby s poměrem 72,73 %. Je zde patrné, že při této spotřebě již kuřáci cenu vnímají citlivěji. Tento fakt plyne i z nižší hodnoty 22,73 % u odpovědi, že zvýšení ceny nijak neovlivní spotřebu kuřáka. U třetí spotřební skupiny bylo opět nejčastější odpovědí omezení spotřeby, avšak větší část z dotázaných kuřáků by se začala uchýlovat k elektronickým cigaretám. Procento, které by zvýšení ceny nijak neovlivnilo, je zhruba stejné, jako v předchozí skupině, a to 25 %. V poslední spotřební skupině se spotřebou 8 a více cigaret týdně se stala nejčastější odpovědí ta, že by kuřáci substituovali cigarety na černém trhu (85,71 %). Takto vysoká hodnota jasně dokazuje pokročilou závislost na nikotinu u těchto respondentů, a tedy velice obtížné vyloučení cigaret ze

spotřeby, když jsou ochotni riskovat nejistou kvalitou a původ cigaret na černém trhu. Ostatní respondenti (14,29 %) z této skupiny uvedli, že by při zvýšené ceně přestali kouřit.

Obrázek č. 23: Vliv skokového zvýšení ceny krabičky cigaret na spotřebu kuřáků rozdělených do skupin podle množství spotřebovaných krabiček za týden (Zdroj: vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření)

Z výsledků šetření vyplývá, že na zvýšení ceny jsou nejvíce citliví kuřáci ve věku 18 až 26 let, tedy nejčastěji studenti, kteří by ve většině případů přestali kouřit nebo se vyhnuli placení spotřební daně jiným způsobem. V průměru platí, že většina kuřáků je citlivá na zvýšenou cenu cigaret, avšak ne do takové míry, aby přestali kouřit úplně. Menší skupinu už tvoří ti, kteří jsou skutečně závislí na nikotinu a zvýšená cena neovlivní jejich spotřebu.

6 Výsledky bakalářské práce

Z první části dotazníku vyplynulo, že se reprezentativní vzorek dělí přibližně na dvě poloviny podle toho, co si respondenti myslí o výši spotřebních daní. Avšak převažuje skupina těch, kteří mají názor, že jsou spotřební daně vysoké a omezují je při spotřebě vybraných komodit. Z výsledků šetření se ukázalo, že s narůstajícím věkem respondentů stoupá počet těch, kteří si o spotřebních daních myslí, že jsou vysoké a ovlivňují je ve spotřebě. Tyto odpovědi korespondují i s výsledky následujících otázek, kdy v celkové průměru nejčastěji ovlivňovala výše spotřebních daní u vybraných komodit spotřební chování těch spotřebitelů, kteří jsou v důchodovém věku, tedy nad 65 let. Průměrně je to 78,33 % respondentů z této věkové skupiny, které nějakým způsobem ovlivní změna spotřební daně u některé z vybraných komodit. Ve skupině spotřebitelů od 27 do 65 let věku tato změna ovlivňuje 39,68 % respondentů a v poslední skupině od 18 do 26 let je to 37,22 % respondentů.

Pro zásadní změnu spotřebního chování při nákupu piva u respondentů byla již v kapitole 5.3 stanovena hranice 7,- Kč, která při přepočtu z uvažovaného 12° půllitrového piva s obsahem alkoholu 4,4 %, při ceně 30,- Kč, vytváří sazbu zhruba 149,- Kč na jeden hektolitr piva za každé celé hmotnostní procento extraktu původní mladiny. Tato částka byla stanovena na základě dotazníkového šetření jako hranice, při které dojde k zásadnějšímu snížení spotřeby piva, konkrétně u 21 % spotřebitelů (obrázek č.16). Jedná se především o spotřebitele, kteří pivo konzumují pravidelně ve větším množství, a tudíž odvádějí největší celkovou sumu na spotřební dani. Tito spotřebitelé patří nejčastěji do věkové skupiny nad 27 let a mají vytvořené jisté spotřební zvyklosti, které neradi mění, tudíž by je v největším počtu začala zvýšená cena ovlivňovat až při takto extrémní hranici, kdy je nárůst sazby spotřební daně z piva o 365 %. Toto zvýšení by samozřejmě vedlo k ještě strmějšímu klesání křivky spotřeby piva, proto by stát měl přistoupit ke zvyšování sazby spotřební daně u piva. Nejlépe formou postupného zvyšování každým rokem, jako je tomu u cigaret. Jelikož se tato sazba nezvedla od roku 2010 (tabulka č. 7). Např. při zvýšení sazby ze současných 32,- Kč na sazbu na 66,- Kč (tedy zvýšení prodejní ceny pro uvažované pivo o 2,- Kč) by se toto zvýšení projevilo poklesem spotřeby jen u 4 % respondentů, a to u takových, kteří nevypijí za týden více než 5 piv (obrázek č. 17). Ke zvýšení této sazby by měl přistoupit i s ohledem na to, jaké daňové zatížení piva mají ostatní sousední státy, přičemž v porovnání s nimi má Česká republika druhou nejnižší

sazbu (tabulka č. 3). Z porovnání cen piva ale vychází, že Česká republika má výrazně nižší jeho průměrnou cenu, než ostatní sousední státy, a to minimálně o 3 Kč (tabulka č. 5), což by i při uvažované zvýšení sazby spotřební daně znamenalo stále nejnižší cenu piva v porovnání se sousedními státy. Pravděpodobně by toto postupné zvyšování nijak zásadně neovlivnilo negativní trend křivky spotřeby piva. Tento trend je v posledních letech způsoben především příchodem ovocných a ochucených piv na trh v České republice. Nejčastěji nižší věkové kategorie substituují klasické pivo tímto ochuceným.

Respondenti, kteří odpovídali na otázku týkající se snížení ceny motorového benzínu, nejsou ve velké míře tímto snížením ovlivněni. Celých 76 % uvedlo, že by je toto snížení nijak neovlivnilo (obrázek č. 20). Proto se dá předpokládat, že případné snížení sazby spotřební daně z motorového benzínu by nezvýšilo jeho spotřebu natolik, aby se toto snížení státu vyplatilo a přineslo vyšší částku na celkové vybrané dani z motorového benzínu. Jelikož v každé skupině podle počtu ujetých kilometrů za týden je vždy minimálně 54 % respondentů, které by snížení ceny motorového benzínu neovlivnilo. K tomuto závěru přispívají i data na obrázku č. 21. V dominantních skupinách spotřebitelů z pohledu počtu najetých kilometrů týdně (více než 200 km), by tito spotřebitelé pouze v 15 % zvýšili svou spotřebu a ve 20 % by jezdili automobilem neustále a vytvářeli by si doma zásobu. Samozřejmě závěr vyplývající z této úvahy závisí na velikosti této zásoby, zda bude realizována pouze formou pouze natankování plné nádrže, a tím vytvořením zásoby v automobilu, nebo natankováním do nádob k tomu určených a skladování motorového benzínu doma. Otázkou zůstává, zda by při takto vytvořených zásobách byli schopni tento motorový benzín rovnoměrně spotřebovat a zda by to nezpůsobilo pouze jejich zvýšený nákup, i když za delší časový úsek.

Dále je nutné při tomto snížení zvážit, do jaké míry budou ochotni prodejci snížit prodejní cenu pro koncové zákazníky. Jelikož by jim tímto snížením vznikl prostor pro mnohem vyšší obchodní marži. Dá se však předpokládat, že v rámci konkurenčního boje by ke snížení prodejní ceny docházelo postupně a nikoliv skokově, v závislosti na tom, jak by se snížila sazba. Kvůli tomuto snížení by byl nutný i zvýšený dohled Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z důvodu uzavírání kartelových dohod mezi čerpacími stanicemi. Dalším faktorem ovlivňujícím spotřebu motorového benzínu, a tím i celkový objem vybraných daní z něj, je jeho substituce naftou, která podle článku Kateřiny Stankeové „Zdanění a spotřeba pohonných hmot“ z mezinárodní vědecké konference Trendy

v podnikání 2011, výrazně roste a od roku 2009 je spotřeba motorové nafty vyšší než spotřeba motorového benzínu.

Spotřeba motorového benzínu klesá až na mírné výkyvy od roku 2004, strměji klesá až od roku 2010 (obrázek č. 11). Průměrný meziroční pokles od roku 2010 je 118 000 tun za každý rok. Spotřeba motorové nafty nestoupá úměrně, jako klesá spotřeba motorového benzínu a navíc je sazba spotřební daně z jednoho litru motorové nafty přibližně o 1,- Kč nižší. Pokud stát nechce přijít o tento relativně stabilní zdroj příjmů, u nějž příjmy z daně z minerálních olejů tvoří 69 % z celkových příjmů ze spotřebních daní (obrázek č. 4), má tedy více než většinový podíl na celkových vybraných spotřebních daních, je na místě spotřebitele motivovat ke spotřebě těchto komodit.

Na rozdíl od dvou předchozích komodit, u cigaret bylo ovlivnění výší spotřební daně a prodejní ceny největší. Na uvažované zvýšení by nějakou změnou svého spotřebního chování reagovalo 63 % ze všech dotázaných kuřáků. Nejčastější změnou, ke které by tito kuřáci přistupovali, je omezení jejich spotřeby.

Stát u cigaret efektivně využívá specifický základ daně, který primárně reaguje na množství celkové spotřeby, nikoliv na cenu, a tak nejvyšší podíl na vybraných spotřebních daních z cigaret mají právě ti kuřáci, jejichž závislost je již silně rozvinutá a vykouří v řádu desítek krabiček za měsíc. Přestože je škodlivost cigaret veřejně známa, lékařsky prokázána, tak ze strany státu nedochází k výraznějšímu omezení tohoto návyku. To je pravděpodobně způsobeno tím, že tabákové daně se podílejí 32 % na celkovém objemu vybraných spotřebních daních (obrázek č.4) a jsou relativně stabilním a zásadním příjmem pro státní rozpočet. Opačnou stranu tvoří náklady spojené s odstraňování následků kouření, kdy do těchto nákladů můžeme zahrnout např. lékařskou péči, nepřímé zdravotnické náklady, nemocenské dávky, sníženou ekonomickou aktivitu nemocných obyvatel, atd. Podle článku Tomáše Kindla „*Jak stát (ne)vydělává na kouření*“ z roku 2012 napsaného pro hospodářské noviny, se výpočty o výsledném zisku státu ze spotřební daně z tabáku značně rozcházejí, a to v řádu několika desítek miliard korun.

Jak stát využívá závislosti kuřáků, je patrné i z tabulky č. 6. Sazba daně z cigaret je nejčastěji zvyšovanou sazbou z vybraných komodit. Tato sazba se zvedala téměř každým rokem od roku 2000 až do současnosti. Spotřebitelé na tento trend a na škodlivost kouření reagují sníženou spotřebou, která od roku 2007 rovnoměrně klesá. Roční spotřeba cigaret na osobu na rok od roku 2006, kdy byla nejvyšší, do roku 2013 klesla o 434 kusů na osobu

za rok (obrázek č. 10), a to i přes fakt, že Česká republika má nejnižší zatížení cigaret spotřební daní v porovnání se sousedními státy.

Uvažované vysoké zvýšení spotřební daně by 10 % respondentů přimělo k tomu, aby si cigarety kupovali na černém trhu nebo začali kouřit elektronické cigarety. Tato substituce nepřinese státu žádný příjem prostřednictvím spotřebních daní. Při tomto zvýšení je tedy na místě snažit se minimalizovat černý trh a zatížit nikotin obsažený v elektronických cigaretách také spotřební daní. Dalším argumentem proti zvýšení může být odpověď 12 % respondentů, kteří se vyjádřili, že v této situaci přestanou kouřit. Nejvíce spotřebitelů, kteří změni své spotřební zvyklosti, jsou kuřáci, kteří vykouří 2 a více krabiček za týden, tedy z hlediska příjmů ze spotřebních daní důležitá skupina. Na základě dotazníkového šetření a výše uvedených argumentů vyplývá, že skokové zvýšení prodejní ceny cigaret nemusí přinést adekvátní zvýšení příjmů plynoucích ze spotřebních daní. Proto je vhodné pro co nejvyšší efektivitu udržovat již nastavený trend v každoročním mírném zvyšování sazeb spotřební daně z cigaret. Ale pravděpodobně i přes to bude spotřeba v následujících letech nadále klesat.

Závěr

V této bakalářské práci je shrnutý vývoj, charakteristika a právní vymezení daní se zaměřením na spotřební daně. V práci je zohledněna harmonizace spotřebních daní v rámci Evropské unie. Následně je provedena komparace sazeb spotřebních daní v České republice se sousedními státy. Tyto sazby jsou analyzovány i z hlediska jejich vývoje od roku 2000 až do současnosti. V návaznosti na tento vývoj je porovnáván objem spotřeby piva, motorového benzínu a cigaret. Následně pomocí dotazníkového šetření je zjišťována závislost sazby spotřební daně na spotřebě reprezentativního vzorku.

Pro Českou republiku byl z hlediska spotřebních daní významný rok 1993, jelikož od tohoto roku se zde začala formovat současná podoba spotřebních daní. Jejich vývoj také ovlivnil vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004, kdy se začaly i české spotřební daně harmonizovat s členskými státy. V porovnání těchto států má Česká republika lehce podprůměrný procentní podíl vybraných spotřebních daní na HDP. Při srovnání sazeb spotřebních daní s Německem, Rakouskem, Slovenskem a Polskem u cigaret, motorového benzínu a piva byla až na výjimky jasně patrná harmonizace předmětu a základu v rámci Evropské unie. Z tohoto porovnání vyplynulo zatížení cigaret v České republice spotřební daní jako nejnižší. U motorového benzínu je zatížení druhé nejnižší, nižší má už jen Polsko. U piva je situace stejná jako u benzínu, kde má Česká republika druhé nejnižší zatížení spotřební daní a nižší má jen Německo. To znamená, že Česká republika má zatížení těchto statků spotřební daní ve všeobecném porovnání spíše pod průměrnou hodnotou a je zde prostor ke zvyšování sazeb daně.

Hlavním cílem této práce bylo zkoumání vlivu výše spotřební daně na spotřebu piva, motorového benzínu a cigaret. U piva se jednalo o zjištění hranice, na kterou by se jeho cena musela zvýšit, aby došlo k výraznému omezení jeho spotřeby. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že velkou část spotřebitelů prodejní cena piva příliš neovlivňuje konkrétně 69 %, avšak jsou to spotřebitelé, kteří konzumují pivo jen příležitostně. U těch, kteří konzumují piva více, je citlivost na prodejní cenu vyšší. Pro výrazné omezení jejich spotřeby by se cena jednoho půllitrového piva musela zvednout o 7,- Kč a více, což odpovídá zvýšení současné sazby o stovky procent. Proto při maximalizaci daňových příjmů z piva a postupném zvyšování této sazby o několik procent ročně nebude v důsledku toho spotřeba piva klesat.

U benzínu šlo o zkoumání snížení jeho prodejní ceny vlivem snížení sazby spotřební daně na úroveň sousedního státu s nejnižší sazbou a vlivu tohoto snížení na spotřebu. Stejně jako u piva změna prodejní ceny příliš neovlivnila spotřebitele (76 % ze všech respondentů), kteří motorového benzínu spotřebují méně. Avšak u spotřebitelů, kteří využívají automobil často, byl vidět velký nárůst spotřeby benzínu. Ze všech shromážděných informací plyne, že by snížení sazby daně z motorového benzínu nepřineslo jeho zvýšenou spotřebu do takové míry, aby se zvýšily daňové příjmy z tohoto statku.

Výsledky šetření u cigaret naznačují, že u velké části kuřáků je nutí jejich závislost na nikotinu kupovat cigarety i za zvýšenou cenu. Konkrétní minimální cenou jedné krabičky cigaret pro účel šetření byla cena 100,- Kč. Méně než čtvrtina oslovených kuřáků (23 %) by při uvažované ceně vyloučila legálně vyrobené cigarety ze spotřeby. Znamená to, že citlivé zvyšování sazby daně z cigaret každým rokem o malou částku je nastaveno velice efektivně pro maximalizaci daňových příjmů, a že při udržení tohoto nastaveného trendu nedojde k zásadnímu poklesu spotřeby cigaret z důsledku růstu sazby daně.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Diagram daňové soustavy České republiky.....	11
Obrázek č. 2: Druhy daňových sazeb v České republice.....	13
Obrázek č. 3: Porovnání příjmů ze spotřebních daní s celkovými daňovými příjmy v letech 2005 – 2013 v České republice	16
Obrázek č. 4: Podíl výnosu jednotlivých spotřebních daní v České republice za rok 2013	16
Obrázek č. 5: Rozdělení spotřebních daní v České republice	17
Obrázek č. 6: Hierarchie orgánů celní správy v České republice	22
Obrázek č. 7: Mikroekonomický dopad uvalení spotřební daně	24
Obrázek č. 8: Lafferova křivka	25
Obrázek č. 9: Komparace procentního podílu celkových a spotřebních daní na HDP ve vybraných státech EU za rok 2009	28
Obrázek č. 10: Vývoj spotřeby cigaret na obyvatele v České republice v letech 2000-2013	35
Obrázek č. 11: Vývoj spotřeby motorového benzínu v tis. tunách v České republice ...	36
Obrázek č. 12: Vývoj spotřeby v litrech na obyvatele v České republice v letech 2000-2013	36
Obrázek č. 13: Věková struktura respondentů dotazníkového šetření	38
Obrázek č. 14: Názor respondentů na výši spotřebních daní u vybraných komodit.....	38
Obrázek č. 15: Názor respondentů na výši spotřebních daní u vybraných komodit podle věkových skupin	39
Obrázek č. 16: Hranice zvýšení ceny pšlilitrového piva pro omezení jeho spotřeby	40
Obrázek č. 17: Hranice omezení spotřeby podle počtu vypitých piv za týden.....	40
Obrázek č. 18: Komparace průměrného počtu najetých kilometrů v osobním automobilu za jeden týden u mužů a žen.....	42

Obrázek č. 19: Počet průměrných ujetých kilometrů za týden podle věkových skupin respondentů	42
Obrázek č. 20: Vliv snížení spotřební daně z motorového benzínu na spotřebu	43
Obrázek č. 21: Vliv snížení spotřební daně z motorového benzínu na spotřebu respondentů rozdělených podle počtu ujetých kilometrů za týden	44
Obrázek č. 22: Vliv skokového zvýšení ceny krabičky cigaret na spotřebu kuřáků	47
Obrázek č. 23: Vliv skokového zvýšení ceny krabičky cigaret na spotřebu kuřáků rozdělených do skupin podle množství spotřebovaných krabiček za týden	48

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Sazby daně z cigaret v ČR a v sousedních státech pro rok 2015	29
Tabulka č. 2: Sazby daně z 1 litru motorového benzínu (Natural 95) v ČR a v sousedních státech pro rok 2015	30
Tabulka č. 3: Sazby daně z piva v ČR a v sousedních státech pro rok 2015	31
Tabulka č. 4: Míra zdanění spotřební daní 12° půllitrového piva s obsahem alkoholu 4,4 % při ceně 30,- Kč za půllitr v ČR a v sousedních státech pro rok 2015	31
Tabulka č. 5: Cena půllitru piva v ČR a v sousedních státech	32
Tabulka č. 6: Vývoj sazby daně z cigaret v ČR v letech 2000-2015	33
Tabulka č. 7: Vývoj sazby daně z piva v ČR v letech 2000-2015	34
Tabulka č. 8: Vývoj sazby daně z motorového benzínu (Natural 95) v ČR v letech 2000-2015	33
Tabulka č. 9: Komparace spotřeby cigaret respondentů za jeden týden ve vybraných věkových skupinách mužů	45
Tabulka č. 10: Komparace spotřeby cigaret respondentů za jeden týden ve vybraných věkových skupinách žen	46

Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie
OECD	Organizace pro hospodářský rozvoj a spolupráci
ČR	Česká republika
HDP	hrubý domácí produkt
DPH	daň z přidané hodnoty
Sb.	sbírka

Seznam použitých zdrojů

Monografické publikace:

- [1] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000, 225 s. ISBN 80-902-7522-2.
- [2] ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, xvi, 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
- [3] PAVLÁSEK, Vlastimil, Hana KUNEŠOVÁ a Pavlína HEJDUKOVÁ. *Veřejné finance a daně*. 2., aktualiz. vyd. Plzeň: Nava, 2009, 224 s. ISBN 978-80-7211-329-3.
- [4] STARÝ, Marek. *Dějiny daní a poplatků*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2009, 207 s. ISBN 978-808-7109-151.
- [6] AARON, Henry J a Michael J BOSKIN. *The Economics of taxation*. Washington, D.C.: Brookings Institution, c1980, xviii, 418 p. ISBN 08-157-0013-X.
- [10] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. aktualiz. vyd. V Praze: Vox, 2012, 368 s. ISBN 9788087480052.
- [11] SVÁTKOVÁ, Slavomíra. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 300 s. ISBN 9788073574437.
- [13] LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, 271 s. ISBN 9788073573201.
- [16] VANČUROVÁ, Alena a Václav BONĚK. *Správa daní pro ekonomy*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 154 s. ISBN 978-80-7357-701-8.
- [19] HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 3. aktualiz. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002, xxii, 714 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-681-6.
- [30] STANKEOVÁ, Kateřina. *Trendy v podnikání 2011 Recenzovaný sborník příspěvků mezinárodní vědecké konference: ZDANĚNÍ A SPOTŘEBA POHONNÝCH HMOT*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2011. ISBN 978-80-261-0051-5. 1x ročně.

Elektronické zdroje:

- [5] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Monitor.statnipokladna.cz. [online].
[cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/>

- [7] *OECD tax classification* [online]. [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp/tax-policy/RS2013-OECD-classification-of-taxes.pdf>
- [8] Přehled vývoje inkasa uvedených daní v ČR. *Finanční správa* [online]. [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/analyzy-a-statistiky/udaje-z-vyberu-dani>
- [12] Tax World. *Tax World* [online]. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.taxworld.org/History/TaxHistory.htm>
- [14] HORÁČEK, Filip. Muži, co zírají na kohouty: celníci budou sledovat výrobu lihu. In: *Idnes.cz: ekonomika* [online]. 14. února 2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/lihovary-se-musi-vybavit-kamerami-kvuli-unikum-na-danich-peq/ekoakcie.aspx?c=A140211_111841_ekoakcie_fih
- [15] *Státní správa: Celní úřady* [online]. 1.1.2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.statnisprava.cz/rstsp/ciselniky.nsf/i/d0008>
- [20] WAHRIG, Laura. *Eurostat: Tax revenue in the European Union* [online]. 2011 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5578940/KS-SF-11-026-EN.PDF/6b214b52-9ad8-450e-ab95-1716fe0151d8>
- [21] EUROPEAN COMMISSION. *Europa.eu: EXCISE DUTY TABLES* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/excise_duties/tobacco_products/rates/excise_duties-part_iii_tobacco_en.pdf
- [22] EUROPEAN COMMISSION. *Europa.eu: EXCISE DUTY TABLES* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/excise_duties/energy_products/rates/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf
- [23] EUROPEAN COMMISSION. *Europa.eu: EXCISE DUTY TABLES* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/excise_duties/alcoholic_beverages/rates/excise_duties-part_i_alcohol_en.pdf

[24] *Pintprice.com: region* [online]. 2008, 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z:

<http://www.pintprice.com/>

[25] *Eurostat: Detailed average prices - 2013* [online]. 2014 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/prc_dap13

[26] *Europe energy portal: Fuel prices* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z:

<https://www.energy.eu/fuelprices/>

[27] *ČSÚ: Spotřeba alkoholických nápojů a cigaret (na obyvatele za rok)* [online]. 2014

[cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/20569358/2701391402.pdf>

[28] *Česká asociace petrolejářského průmyslu a obchodu: Čerpací stanice a trh pohonných hmot v ČR a některých evropských zemích* [online]. 2009 [cit. 2015-03-29].

Dostupné z: http://old.cappo.cz/ftp/03_prezentace_mpo_antonin_beran_ludek_dusek.pdf

[29] *Česká asociace petrolejářského průmyslu a obchodu: Výroční zpráva ČAPPO 2013*

[online]. 2014 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.cappo.cz/clanky/vyrocní-zprava-cappo-2013/>

Legislativa:

[9] zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

[17] SMĚRNICE RADY 92/12/EHS ze dne 25. února 1992 o obecné úpravě, držení, pohybu a sledování výrobků podléhajících spotřební dani

[18] SMĚRNICE RADY 2008/118/ES ze dne 16. prosince 2008 o obecné úpravě spotřebních daní a o zrušení směrnice 92/12/EHS

Seznam příloh

Příloha A: Vývoj daňových sazeb u vybraných komodit

Příloha B: Dotazník pro dotazníkové šetření

Příloha A: Vývoj daňových sazeb u vybraných komodit

Rok	Motorový benzin	Pivo 1hl	Cigarety		
			Procentní	Pevná	Minimální
2000	10840,-	24,-	0	0,67	0,67
2001	10840,-	24,-	0	0,67	0,67
2002	10840,-	24,-	22%	0,36	0,79
2003	10840,-	24,-	22%	0,36	0,79
2004	11840,-	24,-	23%	0,48	0,84
2005	11840,-	24,-	24%	0,60	1,13
2006	11840,-	24,-	25%	0,73	1,36
2007	11840,-	24,-	27%	0,88	1,64
2008	11840,-	24,-	28%	1,03	1,92
2009	11840,-	24,-	28%	1,03	1,92
2010	12840,-	32	28%	1,07	2,01
2011	12840,-	32	28%	1,07	2,01
2012	12840,-	32	28%	1,12	2,10
2013	12840,-	32	27%	1,16	2,14
2014	12840,-	32	27%	1,19	2,25
2015	12840,-	32	27%	1,29	2,37

Zdroj: zákon č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

Příloha B: Dotazník pro dotazníkové šetření

Anonymní dotazník o vlivu výše spotřebních daní na spotřebu sloužící pro účel bakalářské práce

1. Pohlaví

- Muž
- Žena

2. Věk

- 18-26
- 27- 65
- 65 a více

3. Myslíte si, že jsou spotřební daně vysoké a omezují vás při nákupu cigaret, piva, pohonných hmot?

- Ano
- Ne

Vyplní pouze pravidelní konzumenti piva

4. Kolik půllitrových piv vypijete za týden?

- 1 a méně
- 1-5
- 6-10
- 11-15
- 15 a více

Vyplní pouze pravidelní konzumenti piva

5. O kolik korun by se musela zvednout cena půllitru piva vlivem růstu spotřební daně, abyste jeho pití omezil/a?

- Cena piva mě neovlivňuje
- 1-2 Kč
- 3-4 Kč
- 5-6 Kč
- 7-8 Kč
- 9- a více

Vyplní pouze pravidelní uživatelé automobilu s benzínovým motorem

6. Kolik kilometrů za týden ujedete v automobilu?

- 10-50 km
- 50-200 km
- 200- 500 km
- 500 km a více

Vyplní pouze pravidelní uživatelé automobilu s benzínovým motorem

7. Jak se zachováte, když dojde ke snížení spotřební daně u motorového benzínu (natural 95) na úroveň Polska a tím snížení ceny za jeden litr na z průměrných 31,5 za litr na 29,50 za litr

- Budu jezdit pořád stejně
- Budu se přepravovat automobilem více
- Budu jezdit automobilem neustále a udělám si zásobu levného motorového benzínu

Vyplní pouze kuřáci:

8. Kolik krabiček cigaret obsahujících 20 ks týdně kouříte?

- 1 a méně
- 2-4
- 5-7
- 8 a více

Vyplní pouze kuřáci:

9. Jak se zachováte, když dojde ke skokovému zvýšení ceny u všech značek cigaret na psychologickou hranici 100,- za krabičku obsahující 20 kusů cigaret? (vlivem zvýšení minimální celkové sazby daně na jeden kus cigarety)

- Omezím spotřebu
- Přestanu kouřit
- Budu si kupovat nealkoholované cigarety na černém trhu
- Budu si balit cigarety sám/a
- Začnu kouřit elektronické cigarety
- Zvýšení ceny mě nijak neovlivní

Abstrakt

DVOŘÁK, Tomáš. *Vliv výše spotřebních daní na spotřebu vybraných komodit*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 63 s., 2015

Klíčová slova: historie daní, daň, spotřební daně, spotřeba vybraných komodit, daň z piva, daň z tabákových výrobků, daň z minerálních olejů, vliv daní na spotřebu

Předložená bakalářská práce je zaměřena na zjištění vlivu výše spotřebních daní na spotřebu vybraných komodit v České republice. Toto zjištění je provedeno na základě statistických údajů a následně na reprezentativním vzorku respondentů prostřednictvím dotazníkového šetření. Tato bakalářská práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. V první kapitole je objasněna geneze daní. V následující kapitole jsou daně charakterizovány, jsou zde uvedeny jejich funkce, klasifikace a je definován daňový systém České republiky za účelem položení teoretické báze daného tématu. Kapitola číslo tři se již zabývá pouze tématem spotřebních daní. V úvodu je zaměřena na jejich historii, charakteristiku, právní vymezení v rámci České republiky a také jsou spotřební daně představeny z mikroekonomického pohledu. Další kapitola navazuje srovnáním spotřebních daní s členskými státy Evropské unie, především se sousedními státy České republiky. Obsahuje také vývoj tuzemských sazeb spotřebních daní z tabákových výrobků (z cigaret), daně z piva a daně z minerálních olejů (z motorového benzínu). V souvislosti s tímto vývojem je zobrazen trend spotřeby těchto komodit. V páté kapitole jsou podrobně zpracovány výsledky dotazníkového šetření dle různých věkových skupin, pohlaví a podle velikosti spotřeby jednotlivých respondentů. V poslední kapitole je provedeno zhodnocení výsledků dotazníkového šetření, jejich porovnání s trendy ve spotřebě a s vývojem příslušných sazeb daně. Z tohoto zhodnocení jsou vyvozeny příslušné závěry.

Abstract

DVOŘÁK, Tomáš. *Effect of the amount of excise taxes on consumption of selected commodities*. Bachelor thesis. Pilsen: Faculty of Economics University of West Bohemia, 63 p., 2015

Key words: taxes history, excise tax, consumption of selected commodities, tax on beer, tax on tobacco products tax on mineral oils, impact of taxes on consumption

This bachelor thesis focuses on the impact of excise taxes on the consumption of selected commodities in the Czech Republic. This finding is made on the basis of statistical data and then on a representative sample of respondents through a questionnaire survey. This thesis is divided into six main chapters. The first chapter explained the genesis of taxes. In the following chapter are characterized taxes, given their function, classification and defined the tax system in the Czech Republic for the purpose of laying the theoretical basis of the topic. The third chapter deals only issue excise taxes. The introduction focuses on the history, characteristics, legal definition in the Czech Republic and excise duties are introduced from a microeconomic perspective. The next chapter continues by comparing the excise duty with other member States of the European Union, especially with neighboring countries of Czech Republic. It also includes the development of domestic excise tax rates on tobacco products (cigarettes), beer taxes and taxes on mineral oils (of gasoline). In connection with this development it shows the trend in consumption of these commodities. In the fifth chapter are identified detailed results of the survey according to different age groups, gender, and the amount of the consumption of individual respondents. The last chapter is an assessment of survey results, comparing them with trends in consumption and the development of relevant tax rates. For this evaluation are drawn appropriate conclusions.